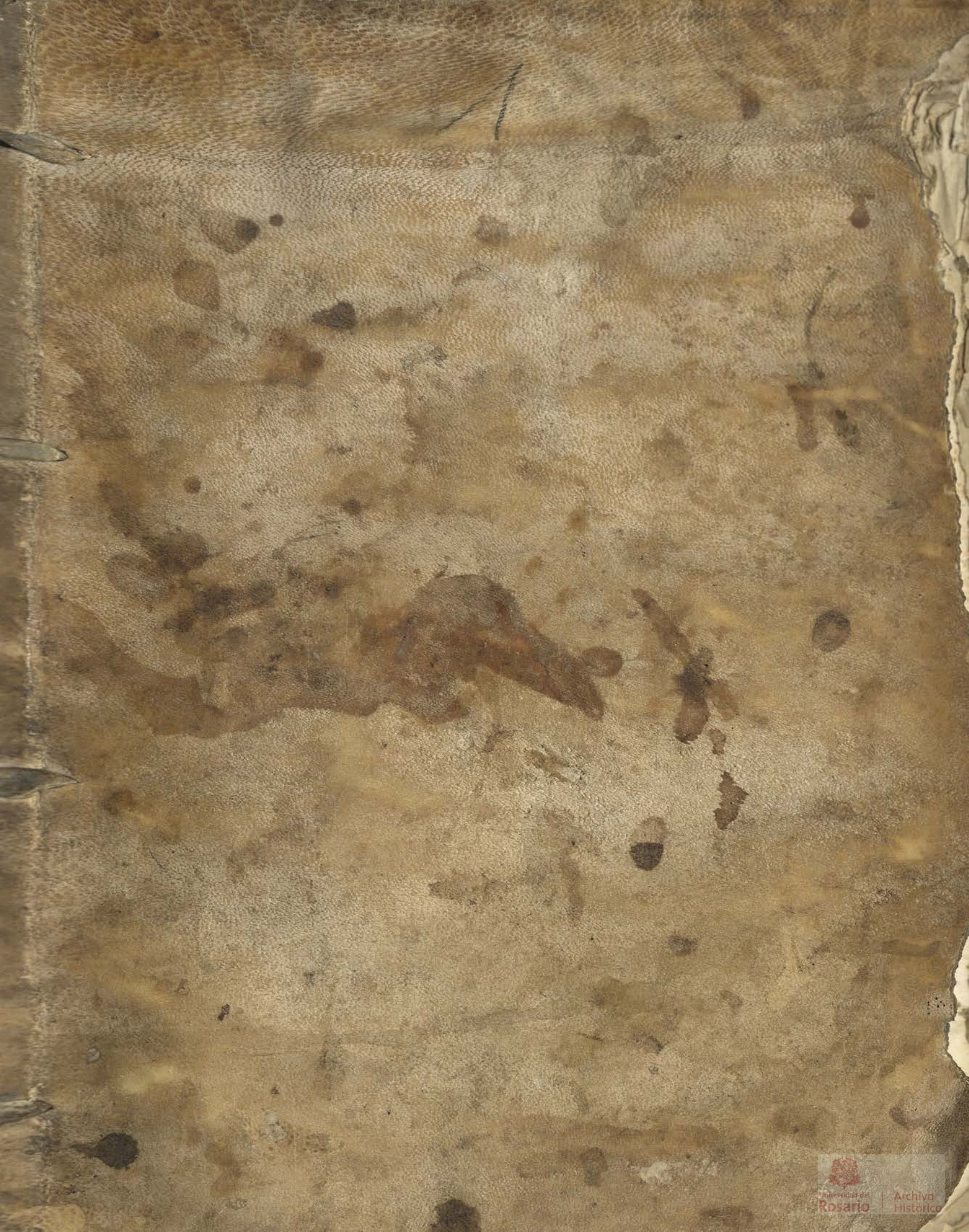

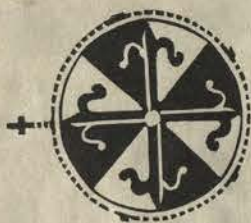
AE08 N077 V.2 E.1

del Rosario

Ante la Señora

Colegio Mayor de N^{ra}

BIBLIOTECA
DEL

Importación de la Seta. En las partidas y han ido
al Sr. Pedro Ortiz de mil ciento y quarenta
y tres —

Al Sr. Strabaja
Viniente de Barana IIIII IIIII IIII
pagados p^o

Al Sr. Lopez de pago IIIII

del Colegio mayor de N^{ra} del Rosario

muy ruego

012276

Universidad del
Rosario

Archivo
Histórico

SECUNDVS

TOMVS SVMMÆ ANTONINI
ARCHIEPISCOPI
FLORENTINI
ORDINIS

Colligio PREDI *Macier*
del Prof. Socel CATO
RVM. *R. Sacerdote*

De septē vitiis lætalibus eorūq; sobole portētosa,
De Simonia sacrilega & Vsurā detestabili.
De Restitutionibus ad ritum Christianismi.
De Mendacio: Iuramento & Periurio.
De Votorum ligamine & eorū transgressu.
De Infidelitate & eius propagine degeneri:
Hæc insectiones dīducuntur amplius sexcētas & iustum
implent volumē vt subiecto a latere doceris regesto.

M. D. XXX.

Espeydores Pader

Colligio Mayra de N. Sra. del
Rosario
Colegio Mayor del Rosario

Del hispanico p. dea unale indigenas

INCIPIT PROEMIVM SECVN
de partis summae scti Antonini Archiepiscopi Florētini.

CONTRIBVL

sti capita draconū in aquis: tu cō
fregisti capita draconis. p̄. lxxij.
Dicit dñs Ezech. xviij. c. Aia quæ
peccauerit ip̄a moriet̄. De anima
quidē & eius nobilitate & de potē
t̄is eius quibus operat̄: & quō hō
debeat eas exercere: de passioni
bus quoq; ipsius quæ sunt princi
pia peccatorū: ac etiā de p̄cto in
genere qd̄ occidit animā: p̄ quod hoies trāsgrediunt̄ leges
q̄ ponit̄ in septēplici genere dictū est in prima. p̄te præ
cedēt̄. Nūc aut̄ q̄a in materia morali sermones p̄culares
sunt vtiliores: ideo in hac sc̄da p̄te ageſ de singulis vit̄is
in p̄culari. Primo p̄ modū p̄dicationis: deinde p̄ modū
doctrinæ. Et draco qd̄ est diabolus: qv̄t d̄r Iob penul. Ipse
est rex sup̄ oēs filios sup̄bia: vt ip̄a sup̄bia sit vxor eius: q̄
regina & mater ponit̄ a Gre. xxxj. moral. oim̄ vitiōrū. Ca
pita draconū sūt septē vitia capitalia q̄ oriunt̄ ex ea. f. aua
ritia: inanis gloria: luxuria: gula: ira: inuidia: & accidia: quo
rū quodlibet habet suas filias: quodlibet horū est caput
draconis: & sic sunt plura capita draconū. Vnde d̄r. Tu cō
tribulasti capita draconū. Sed ab vno dracone diabolō &
vxore ei⁹ sup̄bia pcedūt: & ideo in singulari postea dicit̄.
Tu cōfregisti capita draconis. Iste ē ille draco magn⁹ & ru
fus de quo d̄r Apo. xij. q̄ manebat parat⁹ ad deuorādū filiū
mulieris amictā sole: & c. qui draco habebat capita septē &
cornua decē. Draco est diabolus venenat⁹ multa malitia:
magnus naturalis potētia. Rufus id est sanguinolentus sui
tia: qui circūit̄ qrens quē deuoret. Nā & filiū virginis q̄ est
mulier amictā sole: id est christū q̄ reſurus erat mūdū de
uorare cōſueit: sed nō valuit. Et quēlibet bonū fidelē q̄ est
filius ecclesiæ designat̄ etiā p̄ illā mulierē: q̄a & vnitum
cū xp̄o q̄rit deuorare: sed deo cooperatē fualet. Sed demū
p̄p̄iet ille draco diabolus in terrā infernalē in fine mūdī
vt amplius nō noceat. Capita septē sunt septē vitia capitalia:
lia: q̄ dicitur mortalitas: q̄a occidit aīam cū filiāb⁹ suis: &
ad ip̄as reducit trāsgressiones decē p̄ceptorū: signata p̄
cornua decē: his capitibus mordet: his cordibus vulnerat.
Et q̄a quodlibet horū vitiōrū est qd̄a lepra sp̄ualis q̄ infic
cit & maculat aīam. f. tollēdo decorē gratiæ: ideo in sacra
scriptura designat̄ p̄ septē leproſos. Nā lepra sup̄bia que
aliquā ponit̄ quasi p̄ eodē cū vana gloria p̄pter magnā si
militudinē: figurat̄ in lepra. Ozi: q̄ p̄pter sup̄biā & præ
sumptionē cū esset rex voluit officiū sacerdotū usurpare. f.
incēsum offerēdo in tēplo: p̄pter qd̄ leproſus effect⁹ est. ij.
Paral. xvi. Lepra auaritiæ figurat̄ p̄ leprā Giezi: q̄ p̄pter
auaritiā effect⁹ est leproſus: vt patet. iij. Reg. v. & i. q̄. cū
ordinaret̄. Lepra luxuriæ significat̄ i lepra q̄ imp̄cata fuit
Ioab a David dicente. Nō deficiat de domo Ioab patiens
fluxū seminis: leproſus & tenēs fustigadens gladio. & indi
gens pane. ij. Reg. ij. Potest etiā significari per decem le
proſos. Luc. xvi. quia decem sunt species eius: vt dictum
est eis. Ite & ostendite vos sacerdotibus: quia nullū vitii
ita absconditur ab hoibus sacerdotibus sicut iſtud. Lepra
inuidiæ significatur per lepram Marię sororis Aarō: q̄a
ex inuidia murmurauit contra Moysen facta est leprosa:
vt Num. xij. c. Lepra accidię significatur per leprā Moysi:
cuius man⁹ mittens in sinu affecta est leprosa. Exod. iij. c.
Sic accidiosus manum tenet in sinu. i. non operatur. Lepra
iræ significatur per lepram Naamā: cui cum misisset Heli
seus dictum vt lauaretur in Iordane: & mundaretur a le
pra: abiit indignans & iratus: vt habetur. iij. Reg. v. Vnde
non est mūdatus nisi post depositam iram. Lepra gulæ
figuratur per quatuor leproſos qui manebāt iuxta portā
Samaritæ: qui acceſſerūt ad tentoria inimicorum ad come
dendum & bibendum. iij. Reg. v. c. quia quatuor sunt
modi gulæ fm̄ Ioannem Cassianū. Et quia genus huma
num erat infectū omni ista lepra: sed per deum mundatū:
ideo in figurā descēdente Iesu de monte. i. de celo primo
occurrit ei leproſus quem sanauit. Et hoc est quod dicitur
Contribulasti. f. tu deus incarnatus de quo dixerat. Ope
ratus est salutem in medio terræ: tu confirmaſti inuitute

tua mare. i. tu genus humanum profundissimi cordis tua
autoritate firmaſti: dādo ei legē ne trāſiret terminos eius:
vt dicitur Prover. viij. ca. Sed draconis suggestionē cōtur
batū est mare & legē fregit. Sed tu capita draconū contribu
lasti. i. ista vitia capitalia debilitaſti in aquis sapiētię & do
ctrinæ scripturarum: de qua aqua Ecclesiastici. xv. dicitur.
Aqua sapiētiæ salutaris potabit illū. Hæ docent quō de
bemus cauere vitia: & ex documētis earū dimittere prout
in hac secunda p̄te ostendēt. Vel in aquis sacramentalibus: Diuisio
quorū primum est aqua baptismatis. & post baptismum totū li
qua penitentiæ. De quib⁹ d̄r Ezech. xxxvj. Effundā su
per vos aquā mūdā & mūdabimini ab oibus iquinamētis
vestris. Et de hoc agitur i tertia parte. f. de sacramētis & de
diuersis statib⁹ populorū: qui sanctificant̄ per has aquas
& figurant̄ p̄ aquas: quia aquę multę sunt populi multi.
Apocalyp. xix. c. Vel in aq̄s. gr̄a & virtutib⁹ procedētib⁹
ab ea de qua aqua dixit. Christ⁹. Qui biberit ex aqua quā
ego dabo ei fiet in eo fons aquę salientis in vitā æternam
Ioā. iij. c. Et in his aquis non solū cōtribulat̄. i. debilitat̄
tur vitia: sed etiā cōstringuntur ex toto de quibus aquis. i.
gratia & virtutibus: in quarta parte agitur. Vnde in figu
rā: in aquis Iordanis leproſus Naaman septies lotus: fuit
mundatus. iij. Reg. v. ca. Insuper quia p̄m̄ quodlibet ex
cep̄at mentē fm̄ illud Sopho. j. Ambulabunt vt cæci: quia
dño peccauerūt. Et figurat̄ septē vitia p̄ septē cæcos. Sup̄ Per
bia per cæcitatem Saul: qui cades in terrā nihil videbat. p̄te cæ
Superbia em̄ perſequēbat̄ Christianos. Actū. ix. c. Auari cōſig
tia p̄citatē Tobie qui ex cæcitate est a stercore hirūdinis ratur se
ista tp̄alia bonavt stercore reputat apostolus ad Phi. ij. c. p̄p̄ta
Luxuria p̄citatē Samsonis: q̄ propter amorē ad mulierē
Dalila cæcatus est a Philisteis. Iudic. xvj. c. Inuidia p̄ cæ
citātē Heli: q̄ videre nō poterat lucernā dñi priusq̄ extin
gueretur. i. Reg. ij. c. Sic inuidus nō pōt videre bōa proximi
nisi extinguit̄ vel diminuit. Accidia quasi p̄ cæcitātē Isaac
cuius oculi caligauerunt: & videre nō poterat p̄re senectū
te. Ge. xxvj. c. Sic accidiosus vt senex & debilis: nō operat̄.
Ira significatur per cæcū qui clamabat in via: nec poterat
cōpesci a turba. Luc. xvi. c. Sic iracundus clamat nec pōt
quiescere. Gula p̄ cæcū natū Ioānis. ix. Nā istud vitii ad
duximus a naturā nobiscū. Et christus cæcos illumina
uit. Mat. xj. c. Cæci vidēt. Et sic tu cōtribulasti capita dra
conis i aquis. Vnde i figurā cæcus natus ad aquas Siloē fuit
illuminatus. Ioā. ix. c. Per p̄m̄ etiā homo efficitur similis
bestiis fm̄ illud P̄. Comparatus est iumētis insipienti
bus: & similis factus est illis. Et per superbiā efficitur si
milis leoni. Vnde propheta Amos. ij. c. Leo rugiet quis
non timebit. Per inanem gloriam efficitur similis pau
ni. Per luxuriā porco. ij. Petri. ij. c. Quasi sus lora in vo
luntate luti. Per auaritiā serpenti qui comedit terram.
Gene. ij. c. Terrā comedēs omnibus diebus vitę tū: dictū
fuit primo serpenti. Per iram canis qui crudelis est & latrat
& mordet. P̄. Erue de manu canis vnicam meam. Dicun
tur Iudei canes p̄pter crudelitatem erga Christum. Per
accidiā asino. Vnde propheta Ezechiel. xxij. ca. Quorū
carnes sunt vt carnes asinorum: quod est animal pigrum
& tardum. Per gulam vrsus qui p̄pter auiditatem ad mel
occidit: vt lupo quis est animal vorax. Mat. vñ. Veniūt
ad vos in vestimentis ouiu: intrinsecus autē id est occulte
sunt lupi rapaces. Sed contribulat & confringit deus capi
ta draconum: id est vitiōrum per quæ efficit̄ homo pecca
tor bestialis: quia peccatores & bestię tradūt̄ deuorādi
in ecclā populis Ethiopū. i. demonū. Sed Christ⁹ in aquis
de bestiis facit nō solū homines: sed similes angelis. Lucæ
xx. Equales sunt iusti angelis dei. Et ad mortum aquę pisci
næ per angelum sanabatur vnus infirmus in eam intrans.
Ioan. v. qui infirmus figurat peccatōrē bestialem post pec
catum. Per peccatum quodlibet horū datur homo in potē
tatem diaboli & seruū. ij. Petri. ij. A quo quis superatus est
seruus eius est. Vnde & figurant̄ per septem demonia
cos in sacra scriptura: Inuidus per Saulem inuidum ve
xatum a demonio. ij. Reg. xij. Avarus per lunaticū quem
diabolus proiebat in ignem & aquā. Marci. ix. c. q̄a aua
rus per mare & per ignē colorū discurret ad congregandū
vsq; ad pericula mortis. Luxuriōsus per filiā Chananeę
quæ male vexabatur Mat. xv. Iuuenes enim maxime ve
xantur a luxuria. Accidiosus per hominē mutū. Lu. xj. qui
erat etiā furdus: q̄a accidia facit hoīem tacere a laude dei &
confessione

cōfessione p̄tōrū: & nō audire verba dei & corrigētum:
Gulosus p̄ illos demoniacos q̄ habitabāt in monumētis.
Matth. viij. q̄a gula facit hoīem pauperē & feidū: & sape
dirigit ad sepulchrū p̄ inordinationē vitæ. Vnde Ecclesia
stici. xxxvj. Propter crapulā multi obierunt. Iracund⁹ per
illū q̄ clamabat in tēplo: q̄a tu es filius dei. Luc. ij. Nā ta
lis clamat cōtra deū blasphemādo. Superbus p̄ illos filios
septē sacerdotis Scæue q̄ plures adiuuare demones in
noīe Iesu: quē prædicabat Paulus: demū extens intravit i
eos: vt habet Actū. xix. Sed vt dicit Ioannes in Canonica.
Venit fili⁹ dei vt dissoluat opera diaboli. Et ideo bene d̄r.
Tu contribulasti capita draconū in aquis sapiētiæ tuæ: &
sacramētalis medicinæ: q̄ itaq; theriaca extinguit venenū
draconis: & virtualis gratiæ: q̄a vt cōtraria expellunt con
traria: ita virtutes & dōa expellūt a mētē vitia oia. In cui⁹
figurā Pharaō cū exercitu suo significat̄ diabolum in aq̄s
submers⁹ ē. Exo. xiiij. Sed vt dicit Au. Qui fecit te sine te nō
saluabit te sine te. Et ergo deo principalit̄ operatī coopera
ri debemus: eūdō ad aquas sermonū sacrarū virtutū vt cō
fringant̄ capita draconū. Vnde d̄r Esa. lv. Oēs sitiētis sup
ple æternā salutē venite ad aquas & c. al. dicit et peccato
ribus in fine. Ite maledicti in ignē æternū q̄ parat⁹ est dia
bolo & angelis ei⁹. Mat. xxv. Et ibi q̄a superbi fuerūt deo
rebelles semp̄ puniuntur in inferno. Apocal. xix. Ascēdit
fumus tormētōrū ei⁹ in sc̄la sc̄culorū. Et q̄a auaritia insa
tiabilis fuit appetit⁹ semp̄ eos cruciabit ignis iextinguibi
lis. Esa. xxxij. ca. Quis pōt ex vobis habitat̄ cū ardorib⁹
sempiternis: Et q̄a fuerūt ferētes luxuria: ignis sulphur &
spūs pellarū pars calicis eorū. p̄. Qui gulosi fuerūt vt di
uespulo: nec qd̄ vnā guttā aq̄ habere poterūt. Inuidi q̄a
nō letāt̄ voluerūt videre bona aliorū: nō poterūt vnq;
videre summū bonū deū & sanctos. Esa. xxvj. Tollatur
impi⁹ ne videat gloriā dei. Iracundi q̄a ex ira lingua sua blas
phemauerūt deū: linguas suas mordebunt fm̄ illud Apo.
xvj. Cōmāducauerūt linguas suas & blasphemauerūt viue
tē in sc̄la sc̄culorū: qui habet potestātē super has plagas
Accidiosus gaveris tardius tristitię corrolit eos cōsumēs
vigore gr̄a: ideo vt d̄r Esa. vlt. Vermis eorū. f. cōscientia
nō moriet̄: remordēs qnō ēgerint bona q̄ potuerūt: & ma
nus & pedes ligabūt̄ vt operari non valeāt. Illi igitur
peccatores bestiales & immūdi vt porci: obsessi a demoni
bus p̄ vitia: q̄a sapiētiæ sacramentalis medicinæ & gr̄e
noluerūt hic liberari & mūdari: demū in aq̄s infernalib⁹
cōtribulat̄ & submergēt̄: sicut in figurā demones in
trātes porcos eos p̄cipitantes in aq̄s submerſerunt: vt habet
Mat. viij. c. Insuper qd̄ dictū est. Tu contriuiſti capita dra
conū in aq̄s: potest exponi de virgine gloriosa in qua de
contribulauit vitia omnia cōfirmādo eam virtute sancti
ficationis. Vnde præmittit. Tu cōfirmaſti in virtute tua
mare: id est Mariā: deriuatū nomē a mari p̄pter plenitudi
nē aquarū gratiæ. Vnde in figurā d̄r Gene. j. Cōgregatio
nes aquarū appellauit maria idē nomē est: sed diuerso ac
centu prolatus. Et Ecclesiastes. j. d̄r. Oia flumina. f. gratiarū
in mare intrāt. Mariam & mare nō redūdāt. f. p̄ sup̄biā
extra se exēdō vltra regulā a deo ibi p̄fixā. Et Hiero. dicit
q̄ in Mariā gratię plenitudo se infudit. In aq̄s ergo gratia
rū Marię capita draconū sunt cōtribulata. & cōfracta quo
ad seipsam & quo ad nos ad hoc nos inducēs exēplo vitæ
suæ & protectionē suorū meritorū & præcū. Hoc aut̄ deus
p̄nūtiauerat cū dixit serpēti antiquo draconi isti. Ipsa con
teret caput tuū. Gene. ij. Nullā inuenimus mulierē: ait Si
gilbert⁹ in sermone. q̄ caput draconis. f. principis vitiōrū
contriuerit. & ex toto confregerit nisi Mariā. Et propterea
ap̄rissime eam saluāt dō dicit ei archangelus Gabriel. Ave
gratia plena. Ave cōponitur ab a, quod est sine: & ve, qd̄ i
portat punitionē. Ve veve habitabit⁹ terra. Apoca. viij.
scribit. Ve. f. priuationis diuinæ visionis propter p̄m̄
originale: ve cruciationis æterni ignis. p̄pter p̄m̄ mora
le: ve tēporalis punitionis. p̄pter p̄m̄ veniale: & hæc sūt
in habitantib⁹ super terrā. i. viatoribus. Sed virgo Maria
sine ve originalis nata: ab omni morali immaculata ve
niali præseruata. Et iō aue. i. sine ve aliq; De ve originali
pōt illud Osee. viij. intelligi. Ve eis. i. primis paritibus: q̄a
recesserunt a me. f. p̄ inobediētiā mei præcepti. Et illud ve
trāsfundit̄ in oēs descēdēs ab eis p̄ p̄m̄ originale exce
pto xp̄o. Sed virginē cōstat ab originali esse mūdātā i ve
ro: ait Bern. quæ sancta fuit anteq; nata. De ve p̄m̄ morra

lis d̄r Esa. j. Ve genti peccatrici: p̄p̄o graui iniquitate: semi
ni nequā: filiis sceleratis: dereliquerunt deū blasphemauit Septem
rūt sc̄m̄ Israel: ab alienati sunt terrorū. Vbi nota septē vi capita
ria capitalia q̄ sunt septē capita draconū q̄b⁹ parat̄ ve dā draco
nationis. Primum est vitii gulæ & huic dedita gēs d̄r gēs nis sunt
peccatrix: qd̄ importat habitū p̄manētē. Nullū em̄ vitii septem
ita p̄manet & habituatū ē nobis vitii gula & q̄ cit⁹ exercēta peccata
tur: nā puer tot⁹ est dedit⁹ gulę: etsi ab alijs abstineat. Et q̄s morra
est ille ait Au. in li. cōſel. q̄ vltra metas necessitatis nō rā
liā. piatur al ign. f. comedēdo & bibēdo vel pl⁹ debito vel ar
dētiorauiditate: Et cū mortaliter i eo offendit: q̄a hoc nō
est sēp: tūc ve æternæ cruciationis sequit̄ nō penitentes.
Esa. v. Ve q̄ cōſurgitis mane ad ebrietatē festādā & c. Sed
Maria ab hoc vitio libera fuit. Vnde Amb. i libro de vir Laudes
ginib⁹ de ea ait. Quis explicare valeat ciborē ei⁹ p̄ simoniam virgis
officiorē redūdāt: & cōreficidit necessitas erat cib⁹ ei ob
Maria. uius erat q̄ mortē arceret: nō q̄ delicias ministraret. Sed m̄
caput draconis est accidia: et hoc est p̄p̄s grauis iniquitate:
q̄a accidia fm̄ Damascē. aggrauat aīam vt nihil boni ei age
re libeat. Sed ve dissolutis corde d̄r Ecclesiastici. ij. Maria
autē fuit sine hocve accidia. Vñ auditio q̄ cognata Eliza
beth erat grauida: abijt i mōrana cū festinationē ad eam vt ei
seruiret. Luc. j. Tertiū caput draconis est luxuria: & h̄ est
semē nequā: q̄a neqter effūdīt semē. Sed vt d̄r Naū. ij. Ve
cū sanguinū: id est aīa dedit luxurijs vniuersā menda
ci dilatioē plena. Maria autē virgo ante partū: in partu:
& post partū: ip̄a est porta in domo dñi p̄ quā dñs exiuit
& introiuit solus semp̄ clausa: vt vidit i visione Ezechiel
propheta Ezechiel. xl ij. ca. Quartū caput luxurię & isti
vitio dediti sūt filij scelerati. Ecclesiastici. x. Avaro nihil ē
sc̄lestius: hic em̄ aīam suā venalē habet: Sed ve his q̄ con
gregāt auitiā & c. d̄r Abacuch. ij. Maria vero ita liberalis
fuit vt aurū sibi p̄sentatū. Magis cito paupib⁹ distribuere
ita vt agnū i die Purificationis offerre nō posset: sed vt pau
percula p̄tendit aut duos pullos cōlūbarū. Lu. ij. Qui
tū caput ē sup̄bia cū inani gloria: & h̄i sūt q̄ dereliquit̄ deū
Per nullū em̄ vitii ita p̄cedit a deo & bellat̄ cōtra deū si
cut p̄ sup̄biā. Sed ve coronat sup̄bię d̄r Esa. xxvij. Nā de
tracta est ad inferos sup̄bia tua. Esa. xliij. Singulariter aut̄
Maria de humilitate cōmendat̄. Hiero. Prima Marię virt⁹
fūdamētū oim̄ virtutū humilitas. Et ip̄a ait. Quia respo
xit humilitatē ancillę suę. Luc. j. Sextū caput est ira p̄ quā
hoies pessimi blasphemauerūt sc̄m̄ Israel. Sed ve eis q̄ p̄di
derūt sustinentiā. Ecclesiastici. ij. id est patiētiā. f. victi ab ira
Virgo singularis inter oēs mitis: nos culpis solutos mi
tes fac & castos: canit ecclesiā de glorioſo v̄gine maria. Re
uolue scripturā: nūc inuenies aliqd̄ durū v̄l asperū ex ore
v̄ginis. p̄cessisse: vel i ope: sed tota pulchra & suavis: vt d̄r
Canti. iij. Septimū caput est inuidia: & h̄i alienati sunt re
trorsum a deo q̄ oia bōa sua cōmunicat. Inuidio aut̄ displi
cet q̄ aliquis habet bona: & ficalien⁹ est a cōditionib⁹ dei.
Sed vt d̄r in epistola Iud. j. Ve his q̄ abierūt i viā Cain &
Chor & c. h̄i p̄ inuidiā moti. primus occidit Abel: alius
fecit cōiurationē cōtra Aarō & male perierūt. O q̄ ardēt
virgo Maria cōmunicat & p̄curat hoibus bona. Oib⁹ (ait
Bernar.) sinū misericordiæ suæ aperit: & de plenitudine ei⁹
oēs accipiūt: æger curationē: tristis cōsolationē: captiuus
redēptionē: peccator veniā: iustus gratiā: ageli gloriā: dei
filius carnis substantiā. Bene ergo dictū fuit ei. Ave id est fi
ne ve aliquid capitalis vitii. Et sic in aq̄s suæ gratiæ cōtri
bulasti tu de⁹ capita draconū: id est vitia. Tertiū ve poeng
stēporalis incurritur p̄ p̄m̄ veniale. Deus (em̄ ait Greg.)
delictū hois sine vltione nō patitur: aut em̄ homo punit
per seipsum. f. per sufficētem contritionē: aut deus cū ho
mine de p̄e. distin. f. si peccatum. Deus cum homine pū
nit quando per p̄nas in præsenti vel purgatorio pa
tienter toleras peccata purgat. f. venialia. De quo ve
potest intelligi illud Miche. ij. Ve q̄ cogitatis inuile: qd̄
de se videtur veniale. Sed virgo Maria sola ab huiusmo
diue fuit immunis. Vnde Aug. Si omnes sancti & sanctę
dum hic viuerēt interrogati fuissent si peccatum haberēt:
omnes vna voce responderent. Si dixerim⁹ quia peccatū
non habemus ipsi nos seducimus: excepta sancta virgine
Maria. Et sic caput draconis: id est primos motus pecca
torum contriuit & confregit i aquis gratiæ suæ.

Explicit prologus.

TABVLA TITVLORVM SECVNDE PARTIS:

INCIPIT TABVLA GENERA-
lis secundę partis summe diui Antonini Archipresulis Flo-
rentini quę habet titulos. xij. quorū quilibet habet multa
capitula: quę capitula habent plures. §.

TITVLVS. I. DE AVARITIA

Sub forma sermonis tractans de detestatione
ipsius avaritię: de eiusdę avaritię qđditate: de
sui criminis ponderositate: & de eius effectuali
rate sub. vij. filiabus. ga. Filij hoim vsq; quo graui corde:
vt qđ diligitis va. & qđtis mēdaciū. Ca. i.

Sub forma sermonis: de avaritię insatiabili cupiditate: de
culpabili cecitate: & de miserabili foelicitate: ga. Thesau-
rizat avarus: & ignorat cui congregabit ea. Ca. ij.

De sex prauitatib; ipsius avaritię: videlicet angustia cor-
dis: opprobriovitię: illaqueatiōe diaboli: certitudine dā-
nationis malo impoenitentię: & horribilitate mortis: qua
re ad illorū effugationē David exorabat. inclina cor meū
deus in testimonia tua: & non in avaritiā. Ca. iij.

De symonię triplici pcessu: videlicet de materia inducti-
ua: de pēna psecutiua: & de snia expressiua i forma fmo-
nis sub themate. Pecunia tua tecū sit ipditionē. Ca. iij.

De speciebus simonię quęadmodū cōmittit circa bñficia
conferēda aut cōsequēda ecclesiastica officia ministrāda
& religionis ingressu: & essentialia profitēda: & hęc dif-
fufemulū cū eius: pēna deducta. Ca. v.

De vsura sub forma sermonis declarat ipsius cōtinuatio-
nē periculofissimā: & extensionē copiosissimā: & pallia-
tionem fraudulentissimā. Ca. vi.

De multiplici modo vsurarū: quęadmodū cōmittit i mu-
tuis expressis: in pignoribus depositis: in societatibus &
sodidis animalium: atq; in cambijs diffuse multum: eo qđ
exigit delictum intricatum. Ca. vii.

De contractibus vsurarijs: puta venditione atq; emptio-
ne ad terminū. Vere beati q terminū positum transgres-
si non sunt: neq; conuersi operire terram. Ca. viij.

De participatione & cooperatione vsurę noie tutorū: no-
tariorum praelatorū cōsentientū: atq; famulorū. Ca. ix.

De manifestis vsurarijs an recipi possint ad ecclesiasticam
sepulturam. Ca. x.

De materia mōtis in Florētia: de pręstis in venetijs: sup-
victualijs: aut cēlibus ppetuis qđ cēfendum. Ca. xj.

De rapina. phibet cōfidentia circa opulentiā tēporalē: exclu-
dit violentiā cōtra substantiā mūdialiē: & abicit cōcupiscē-
tiā quātū ad inhærentiā finalē: dicens cū ppheta. Nolite
sperare in iniquitate: & rapinas nolite concupiscere. diui-
tię si affluant nolite cor aponere. Ca. xij.

De taleis & pręstatijs & exactionibus indebitis: pedagijs
& gabellis a principib; cōmunitatibus: aut officialibus
eorum impositis & exactis. Ca. xij.

De furto & alienatiōe: vsurpatiōe atq; vsurpatione picipatio-
ne iuxta lamētū pphetę. Proieci sti sermōes meos retror-
sum: si videbas furem curribas cum eo. Ca. xij.

De speciebus furis: de iuentis qđ sibi retinent: de cōmodato:
de deposito: de locatiōe & pductiōe: de pscriptiōe. Ca. xv.

De negociatione mūdiali scelerata: ideo cauēda sec; de ne-
gotiatiōe spūali honesta licite exercenda: & de negotia-
tiōe tpali modesta pmittēda iuxta illud pphetę: Qm
non cognoui negociationem: introibo in potentias dñi
dñe memorabor iustitię tuę folius. Ca. xvj.

De fraudibus varijs negotiatorū: videlicet astutiā in mo-
dos ad decipiendū: de fraudulentiā in excogitatos exeque-
do: & de malitiā in decipiēdos liniēdo. Tota enim die in
iustitiā cogitauit lingua tua: & sicut nouacula acuta fecisti
dolum i rei quidditate: qualitate: quantitate: mutabilita-
te: & prauitate. Ca. xvij.

De multiplici falsificatione mensurarū. pōderum: mone-
rarum: scripularū: bullarū: instrumētōrū: & foetibus fi-
liorum: quia Mendaces filij hominū i fateris vt deci-
pant devanitate in idipsum. Ca. xvij.

De iniustitiā qđ fit in iudicijs: quo ad iudicē: quo ad actorē:
quo ad reum: quo ad testem: aduocatū: & procuratorem
fm illud propheta. Vsquo iudicatis iniquitatem: & fa-
cies peccatorū sumitis. Ca. xix.

De acceptione psonarū in officijs & bñficijs cōferēdis: i iu-
dicijs exercēdis: & in honorib; exhibēdis. Ca. xx.

De sacrilegis detinentib; legata ecclesijs: abusione saramē-
torum: violatiōe sacrorum locorum: & vsurpatione ho-
norū ecclesiasticorū. Nā venerunt gentes in hereditatē
dei: polluerūt templū sanctū tuū: & posuerūt Hierusalē
in pomorū custodiam. Ca. xxi.

De proditiōe criminali exorta ex coniunctione familia-
ri & offensiōe psonali. Nā homo pacis meę i quo spera-
ui qui edebant panes meos: magnificauit super me sup-
plantationem. Ca. xxi.

De turpi lucro ex artificio prohibito: atq; de vario ludo
pueniēte ex mala deuotiōe: humana recreatione laut; ex
diabolica suggestionē. Ca. xxi.

De obduratione atq; inhumanitate eradicāda per rationa-
nabilis elemosynę erogationē: crudelitatem eliminandā
ppter horribilis sniā euasione: & de iniquitate effugāda
ppter pręsentis vitę fructificationē. iuxta illud Ps. Bea-
tus qui intelligit super egenū & pauperē in die malali be-
rabit eū dñs. Dñs cōseruet eum &c. Ca. xxiij.

De iniquitudine mētis & sollicitudine nimia: ne videlicet
finē ponamus in his tēporalibus: sed sollicitudinē nostrā
proiciā? in deū: qm ipsi est cura de nobis. Ca. xxv.

TITVLVS. II. DE RESTITVTIO-
nibus.

De restitutione in gñe sub centū articulis viginti manuū
repentatiū tot modos restitutionis. Hoc mare magnum
& spatiofum manib; illi ceptū quorū nō est numerus
impedientia restitutionē & vtilitates eius. Ca. i.

Quid & quantū sit restituendū: de quadruplici eius dāno
illato: tum quo ad aiām auferēdo ei virtutes infusas: tū
quo ad corpus inferēdo lēiones corporales: tum quo ad
honore: & famā p vituperationes verbales: tū deniq; quo
ad substantiā p acceptiones criminales. Ca. ij.

Vbi sit restituendum: & quibus expensis a nobis remotis
pręsentandum. Ca. iij.

Per quos fieri debeat restitutio in differētia tutorū & pu-
pillorū: immo p quos certorū & incertorū. Ca. iij.

Cui sit restitutio faciēda iuxta triplicē diuersitatē illicite
acquisitorū: sub exēplis: furto: ludo: & meretricio. Ca. v.

Cur faciēda sit restitutio sub determinatione: si remissio
aut cōpositio aut transactio tollat obligationē: materia
multum subtiliter decisa. Ca. vi.

De modo & ordine restituēdi. Certa pri? integraliter sunt
restituenda ratione successionis: obligationis: & similitu-
dinis: & prius debira qđ legata: immo ceteris parib; qui
prior est tpe potior est iure. Pręfertur etiā vxor: ga cense-
tur hypothecā habere. Annectitur notabilis casus de cō-
cepto extra matrimoniu quō fieri debet restitutio. Ca. viij.

Quā faciēda sit restitutio. Cito ceteris parib; ga periculū
est i mora: & nō reliquēdū hereditib; i testamēto. Ca. viij.

TITVLVS. III. DE SVPERBIA.

De superbia primorum parentum & eius punitione. Et
quia dicitur maximum delictum: cōcurrit i eodem prin-
cipale remediū: ex quo supbi inique agebāt vsq; quāq; a
lege aut tua non declinaui. Ca. i.

De quatuor speciebus supbię. Ventus enim cōtrarius est
nauigantibus in hoc scēculi pelago. Ca. ij.

De duodecim gradibus superbię. Nam superbia eorū qui
te oderunt ascendit semper. Ca. iij.

De quadruplici inperbia in quadruplici genere hominū:
prelatorū: religiosorum: clericorū: & laicorū. Et qđ lamē-
tabilis: quia nō habitabit in medio domus meę qui fa-
ciat superbiam. Ca. iij.

De ambitione: apparētib; vel pcuratibus dignitatē: offi-
cia: bñficia: curata: aut insignia dōtoralia. Vtiq; beatus
qui non abiit in cōsilio impiorū: & in via pctorū nō ste-
tit & in cathedra pestilentię non sedit. Ca. v.

De psumptione. put est p traria pusillanimitati: opposita
virtuti magnanimitati: exurgēs de ppria iustitiā: aut de
sua sciētia: siue de iniusta potentia. Ca. vi.

De curiositate: spectaculis obvanum aspectū: & de studio
secularium literarum. Ca. viij.

De temerario iudicio quo qs insufficenter qđ dei: qđ pximi
siue qđ sua sunt cognoscēs iudicare psumit. Ca. viij.

De ingratitudine oblatorū diuinaliū: collatorū sacramē-
taliū: sublatorū infernaliū: donatorū naturalīū: allatorū
tpaliū: & reseruatorū naturalīū: Nā cōrio concessa bona
aufert: dimissa pcta refert: grauissima mala cōfert: & pro-
missa bñficia

TABVLA TITVLORVM SECVNDE PARTIS:

missa bñficia differt. Bñdic ergo aia mea dño: & noli ob-
liuisci oēs retributiones eius. Qui ppitiat oib; iniquita-
tib; tuis: q sanat oēs infirmitates tuas. Qui redimit de in-
teritu vitā tuā: & coronat te in mīa. Et in miserationibus
Et qui replet in bonis desideriu tuū. Ca. ix.

De tentatione qua hō tētar deū de sua pāte sapientia atq;
bonitate. spernēs humana subsidia: exhibēs phibita ius-
dicia. s. ferri igniti aut de sera pēnitentia. Ca. x.

De schismate. vbi tractat de duob; gerētibus se p summo
pōtifice: qđ agendū sit p serenitate cōscientię. Ca. xj.

TITVLVS. III. DE INANI GLORIA

De inani glia primogenita superbię filia. Vnde ve ipis
q cōsistunt in virtute sua ppter cām ex qua oritur ppter
materiā qua exerceat: & i multitudine diuitiarum suarum
gliaut: & ppter pēnā qua puniūt: ga frater non redimit:
redimet hō: nō dabit deo placationē suā. Ca. i.

De inobedientia prima inanis glorię filia: quantū ad pu-
nitionē suę rebellionis: expōsiōē inobediētijs: & pluri-
ficationē transgressionis. Maledicti vtiq; qui declinant a
mandatis tuis. Ca. ij.

De retentione decimarū si aliqua sit excusatio nō tribuen-
tiū spūali: tpalē: & substantialē. cōtra illud. Sumite psal-
mum & datetympan. psal. iocū. cum cithara. Ca. iij.

De scđa filia videlicet inanis glorię iactantia triplici: per
troneitatē: p vanitatē: & ppter falsitatē. Disperdet pcul-
dubio dñs vniuersā labia dolosa: & lingua magniloquā.
Qui dixerunt. lingua nostrā magnificabimus labia: nō
stra a nobis sunt: quis noster dñs est. Ca. iij.

De tertia inanis glorię filia. s. psumptione nouitatū quā
cū ad ornatū quo innitunt mulieres excessiue. Filia ē
eorū cōposita: circūornata vt similitudo tēpli. Ca. v.

De quarta inanis glorię filia. s. pertinacia sui sensus. Furor
em illis fm similitudinē serpētis: sicut aspīdis surdę ob-
turant aures suas. Quę non exaudierunt vocē incantantiū
& venefici incantantis sapienter. Ca. vi.

De quinta inanis glorię filia. s. hypocrisi ecclesię multū
nocua. in tertia bestia Danielis figurata: videlicet par-
do. contra quam ppheta ait. Quare tu enarras iustitias
meas: & assumis testamentum meum per os tuū: tu vero
odisti disciplinam. Ca. viij.

De sexta inanis glorię filia: videlicet discordia prialitatū
Guelfi. & Gebellin. Quia vidi iniquitatē & cōtradictionē
in ciuitate: tota die circundabat eam sup muros eius ini-
quitas: & labor in medio eius & iniustitia. Cap. viij.

De septima inanis glorię filia: videlicet cōtentiōe emula-
tionis effusa ab inferioribus contra superiores: disputa-
tionis psumpta a scholaribus cōtra doctores: & litiga-
tionis intentata a disceptantibus contra pidentes & recto-
res. Effusa prohdolor est cōtētio super principes: & erro-
refecit eos in iniurio & non in via. Ca. ix.

TITVLVS. V. DE LVXVRIA.

De septem occasionibus: de septem gradibus & de totidem
nocuentis luxurię. Ca. i.

De fornicatione simplici & eius enormitate. Perdidisti in-
quit ppheta iōes qui fornicatur abs te. Ca. ij.

De adulterio & eius criminofitate. Ex quo cum adulteris
portionem tuam ponebas: arguam te & statuam contra
faciē tuā. Ca. iij.

De quadruplici vitio p naturā & ei? inhumanitate. Dispe-
rierit in Endor: facti sunt vt sterces terrę. Ca. iij.

De inestū & eius irrōnabilitate. iuxta illud. Nolite fieri
sicut equus & mulus quibus nō est intellectus. Ca. v.

De stupro & ei? satisfactiōe i foro psciētię & pfano. Ca. vi.

De rapto & eius pēna legali. Ca. viij.

De sacrilegio excēcaro quātū ad personas deo dicatas vī-
lipendentes traditum sibi honorem deificę spūalitatis
dominice potestatis: & angelicę ministerialitatis. Homo
cum in honore esset nō intellexit: comparatus est iumen-
tis insipientibus. Ca. viij.

De filiabus luxurię. Et primo de excitatē mentis superna
illa non intuen do: necessaria nesciēdo: & salutaria non eli-
gendo. Nunquid cæcus cæco ducatum pręstans ambo in
foueā cadunt. Ca. ix.

De precipitatione secunda filia luxurię & eius temeritate
in sententijs proferendis: in dubijs decidendis: & in secre-
tis edicendis. Ca. x.

De tertia filia luxurię: videlicet in cōsideratione pprię de-
fectionis: diuinę opatiōis: & alienę cōuersationis. Ca. xj.

De quarta filia luxurię: videlicet inconstantia proueniēte
ex inordinatione affectiōis: horrore tribulationis: & sub-
tractione delectationis. Ca. xij.

De quinta filia luxurię. s. amore sui ppter quem deo ini-
micantur: proximo iniuriatur: & in vitijs multiplicatur
Ideo incensa igni & suffocata ab increpatione vultus tui
peribunt. Ca. xij.

De sexta filia luxurię: videlicet amore pēsentis sæculi: nō
aduerentes defectibilitatē mūdialitatis: vtilitatem enti-
tatis: nec nullitatem probitatis. Corrupti sunt & abomi-
nabiles facti sunt in studijs suis: non est qui faciat bonū:
non est vsq; ad vnum. Ca. xij.

De septima filia luxurię. s. stultitia: non illa spūali & gra-
tiosa: sed spūali acriminosa: & generali atq; opprobriosa
Stultorū nēpe infinitus est numerus. Ca. xv.

TITVLVS. VI. DE GVIA.

De gula: speciebus pēna & remedijs. Manducaverunt &
saturati sunt: nō sunt fraudati a desiderio suo. Adhuc esce-
corū erat in ore iporū: & ira dei descendit sup eos. Ca. i.

De omissione ieiunij contra legem diuinā: naturalē: &
humanālem: pręter redemptionem aut legitimam excu-
sationem: adiuncta ieiunij vitiatione. Nunquid hoc est
ieiunium quod elegi &c. Ca. ij.

De ebrietate nō vino diuinā: sed materiali aut criminali.
Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius: & omnis sapientia
eorum deuorata est. Ca. iij.

De quinq; filiabus gulę: hebetudie qua inficitur intelle-
ctus: inepta lætitia qua discoloratur affectus: multiloquio
quo destruitur affatus: scurilitate qua incomponit gestus:
& immunditia qua corrumpitur corpus. Sepulchrum pa-
tens est guttur eorum: linguis suis dolose agebant iudica-
illos deus. Ca. iij.

De pollutione & causis eius corporali vel interiori aiali.
aut extrinseca spūali. Ca. v.

De chorearum intenso cruciatu: apprehenso tripudiātū:
& expresso reatu. Inflammat enim in circumitu inimici
eos eius. Ca. vi.

De derisionis generalitate: i lusionē recipientis dignitate
& illusionis varietate. Oēs videntes me deriserunt me. lo-
cuti sunt labijs: & mouerunt caput. Ca. viij.

De pdigalitatē pprietate: varietate: & noxietate. In dilu-
uio aquarū multarū ad deū nō approximabūt. Ca. viij.

TITVLVS. VII. DE IRA.

De diuersis irę modis: nocuentis atq; remedijs: ratione
quorum quicq; dicere habet. Miserere mei deus: quoniam
tribulor: conturbatus est in ira oculus meus & venter
meus. Ca. i.

De indignatione prima filia irę: & varijs murmuratiōi-
bus que fiunt cōtra deū & prælatoū propriū. Nam mur-
murauerunt in tabernaculis suis & nō exaudierunt vocē
dñi. & eleuauit manū suā sup eos. Ca. iij.

De scđa filia irę. s. clamore: nō intensę deuotionis: sed in-
decētis offensionis: & cōfusę purbationis excitatis scā-
dalizationē: & puocatis celestem punitionem. Ca. iij.

De tertia filia irę. s. multiplici scandalo: actiuo aut passiuo
realiter dato: aut accidētaliter occasionato. Pax multa di-
ligētib; legem tuā: & nō est illis scandalum. Ca. iij.

De quarta filia irę. s. blasphemia: inquam est maledictiō
vitiosa siue affectiō: pñtiosa: immo cōsecutio angustio-
sa. Quorum os maledictione & amaritudine plenum est.
Veloces pedes eorū ad effundendū sanguinē. Contritio
& infelicitas in vīs eorum. Ca. v.

De gnta filia irę. s. cōtumelia illata & eius pēna inde cau-
sata atq; cōgruentia seruata. Tu seīs impropertū meū: cō-
fusione & reuerētiā meam. Ca. vi.

De sexta filia irę: videlicet rixa siue bello interno & an-
gustioso: piculari & rixoso: populari & piculoso. Ca. viij.

De septima filia irę. s. homicidio vitioso & eius pēna. Vā-
ri sanguinū & dolosi nō dimidiabūt dies suos. Ca. viij.

TITVLVS. VIII. DE INVIDIA.

De inuidie origine: nocuentis & remedijs eius. Nam ze-
lus domus tuę comedit me: & opprobria exprobratiū
tibi ceciderunt super me. Ca. i.

De prima filia inuidiæ q̄ est afflictio in prosperis pximi occasio agendæ cupiditatis: & defectus omnis bonæ conditionis & virtutis. Ca. ij.

De secunda filia inuidiæ: videlicet odio multiplici cū varijs nocuentis & modis eius & poenis suis iuxta illud. Posuerunt aduersum me ma. p. bo. & odiū. p. dile. mea. Constat sup. eū peccatorē: & diabolus ster. a. dex. eius. Ca. iij.

De tertia filia inuidiæ. s. detractio: & grauitate: immo & de eius poena. Nam induant q̄ detrahūt mihi pudore: & operiant sicut diploide cōfusione sua. Ca. iij.

De quarta filia inuidiæ q̄ est suffragatio: excludens beneuolentiā diuinā: tollēs amicitia humanā: & icludēs negatiuā mortālē. Deniq; aduersum me suffragabāt oēs inimici mei: & aduersum me cogitabāt mala mihi. Ca. v.

De quinta filia inuidiæ quæ exultatio in aduersis proximi amica crudelitatis: quæ euitari debet ne circa subditos exerceatur: circa propinquos nō habeatur: & circa affliktos non exhibetur. Ca. vi.

De blasphemia prout ortū habet ex odio dei: agens aliquā contra dei prouidentia: aliquādo cōtra dei potentiam: & aliquādo cōtra dei iustitiā. Nolite inquit propheta ex tollere in altum cornu vestrū: nolite loqui aduersus deū iniquitatem. Ca. vii.

De blasphemia & sex speciebus eius peccati in spiritū sanctū: attendendo eiusdem nimiam grauitatem: malitiā preparabilitatem: & veniæ remissibilitatem. Dixit em̄ dominus ex Basan conuertam: conuertam in profundum maris. Ca. viij.

De duritia siue obstinatione. Nam cor durum male habet in nouissimo. Ca. ix.

TITVLVS. IX. DE ACCIDIA.

De quidditate accidiæ & filiabus eius. Non timebis ab infursu eius: & demonio meridiano. Ca. j.

De accidiæ tædio & remedijs ei⁹. Dormitauit enim anima mea p̄ tædio: ideo confirmamē in verbis tuis. Ca. ij.

De negligentia in genere quantū ad proprietatē significati varietatem principij & grauitatem peccati. Ca. iij.

De negligentia bene operati: quo ad omissionē boni p̄p̄tati: debiti modi: & p̄sentis boni. Oēs utiq; declinauerūt simul inutiles facti sunt. nō est qui faciat bonū. Ca. iij.

De negligentia p̄latorū quaten⁹ ignoratiā ab animo remoueat: obediētiā deo exhibeat: & negligentia in officio excludant: excitatē p̄s. Brudimini qui iudicatis terrā seruite domino in timore. Ca. v.

De omissionē fraternæ correctionis quæadmodū contingit fieri defectuosa atq; culpabilis: ex correctiōis irratiōabili omissionē ex corrigētis criminali dispositione: siue ex indebiti modi processione iuxta illud. Corripiet me iustus in misericordia: & increpabit me. Ca. vi.

De negligentia circa obseruationē festorū: & quæadmodū festa celebrari debeant: cauēdo a defectibus criminalibus inherendo aſtibus sp̄tialibus: & abstinēdo ab operibus manualibus. Nam & Chaldaeī dixerunt in corde suo: cognatio eorum simul quiescere faciam⁹ omnes dies festos deia terra. Ca. viij.

De negligentia sumptionis sacramentorū: & f̄m̄statū ecclēsiæ: & p̄cipue de annuali cōfessione: ipsam p̄termittēdo indebite peragēdo: & poenitentia iniunctā nō implēdo: Nā declinātes in obligationes adducet dñs cum operantibus iniquitatem: pax super israel. Ca. viij.

De negligentia circa sacramentū eucharistiæ omittēdo indebite eius sumptionē: accedendo indigne ad cōmunionem: & exhibēdo se tepide post acceptionē. Fiat mēsa eorum coram ipsis in laqueū & in retributiones & in scandalum. Ca. ix.

De omissionē circa diuinā: videlicet missæ auditiōem: iuxta illud. Introite portas ei⁹ in confessione. atria eius: in hymnis confitemini illi. Ca. x.

De negligentia p̄dicationi nō intendēdo: p̄dicationē non attendēdo: nec f̄m̄ eam faciēdo. Ca. xi.

De negligentia horarū canonicarū in insufficiētia debita intentione recta: & in eā moriūa. iuxta illud. Septies idē dñs dixi tibi: sup. iudicia iustitiæ tuę. Ca. xij.

De pigritia: videlicet tarditate cōuersionis: cōfessionis: & bone operationis. Ca. xij.

De otiositate tanq; vitij insinuandū: inferni supplicij ei⁹ referendū: & malū plurimū inde generandū. Ex quo in

labore hoīm nō sunt: & cum hoī bus nō flagellabūtur. Ideo renuit eos superbia. Ca. xij.

De desperatione quantū ad gloriā adipsēdā: veniā cōsequendā: & miserā euadendā. Non enim sperauerūt in deo saluari suo. Ca. xv.

De pusillanimitate trepidatē: opera sp̄itualia non posse perficere: bona tēporalia posse amittere: & corpora mortalia deficere. Trepidauerunt etem timore pusillanimes ubi non erat timor. Ca. xvj.

TITVLVS. X. DE MENDACIO.

De iuramento: & periurio.

De multiplici mendacio & punitione eius. Perdes omnes qui loquunt̄ mēdaciū: p̄stet̄ David propheta. Ca. j.

De adulatione quantū ad conditionē malitiæ adulatoris infectionē cōsciētię blanditoris: & exclusionē cōplacētię laudatoris. Molliti enim sunt sermones adulatoris sup. oleū: & ipsi sunt iacula: ideo exora cū p̄pheta. Oleū aut p̄toris non impinguet caput meum. Ca. ij.

De iuramento inquantū sit actus licitus religionis: mod⁹ congruus locutionis: & effectus necessarius eiusdem actionis. Et iurabūt in nomine meo: f̄m̄ Hiere. Viuit dñs i veritate iudicio: & iustitia. Ca. iij.

De iuramento per mēbra dei vel per creaturas: vel per falsos deos. Ca. iij.

De formis iuramentorū: quæadmodum imperator pape: & episcopi qui sūt exempti: aut curati episcopis suis: vassalli dominis facere habent. Ca. v.

De iuramento p̄missorio: decem casus dubij si idem obseruandū sit: aut licite transgredi: immo si cōmutari: aut in toto irritari: aut de arbitris reduci possit. Ca. vj.

De periurio summopere vitando: q̄a ex eo deus inhonoratur: q̄a oī lege vetatur: q̄a ipse proxim⁹ dānificatur: & q̄a poena multiplici castigatur. Ca. viij.

De adiuratione si licita sit etiā in leuibus causis. Ca. viij.

TITVLVS. XI. DE VOTO ET VITI TRANSGRESSIONE.

De voto inquantū eo exhortamur ad meliorum p̄missio nem necessitatem ad p̄missorū solutionē: & regulamur circa votorum intentionem: iuxta illud. Vouete & reddite domino deo vestro. Ca. j.

De materia voti: & ipsius diuisione: transgressionē vitia te: obligationē redemptionē: commutationē: & dispensationē. Ca. iij.

TITVLVS. XII. DE INFIDELITATE.

De sup̄stitionib⁹: idolatria: multis generibus diuinatione num necromantia: astronomia siue mathematica: augurijs sortibus: obseruatib⁹: incantationibus: adiurationib⁹: & temporum qualitatibus. Ca. j.

De triplici infidelitate in genere: si ad fidem sint cogēdi: si eorum pueri inuitis paritib⁹ sint baptizandi. si cū ipsis sit disputandū: aut eū illis conuersandum. Ca. ij.

De infidelitate Indeorū & ritib⁹: participationibus: exactionibus & seruientibus eorum. Ca. iij.

De h̄eresi & poenis h̄ereticorū. Ca. iij.

De quadam remissione & materia h̄eresis: qui h̄eretici dicuntur. Ca. v.

De apostasia multiplici. Ca. vj.

De infidelitatis vigorosa defensionē odiosa cōgregatiōe & pernitiōsa locutionē. iuxta illa propheta. Prorexi st̄i me deus a cōuētū malignātiū: a multitudine operatū iniquitātē: q̄a exaceruēt v̄t gladiū linguas suas. Ca. viij.

De sup̄stitionum grauitate: multiformitate: & inutilitate. iuxta illud propheticū. Odisti omnes obseruantes vanitates superuacue. Ca. viij.

De fortuna quantū infania falsæ: etiā defectū suę impermiscibilitatis: eḡtatis: veritatis: stabilitatis: fidelitatis: & p̄fectibilitatis. Ca. ix.

De cōstellationibus: videlicet stella quæ dicitur cometes stellis erraticis: siue planetis: & stella mirifica quæ est singularis. Vidimus inquit Magi stellam eius in oriente. & venimus adorare eum. Ca. x.

De fato si quid sit: & de eius effectu. Beatus cuius est nomē domini spes eius: & non respexit in vanitates: & infanias falsas. Ca. x.

Finis tabulæ secundi tomī.

INCIPIT SECVNDA PARS

Summæ beati Antonini Archiepi Floren. ordinis Prædicatorū in qua agitur de vitijs. Et primo de auaritia: & est Titulus primus de auaritia diuisus per plura capitula.

¶ De auaritiæ quidditate: grauitate & effectu eiusdem per modum p̄dicationis. Capitulum. I.

Inter terrena metalla aurum & argenti sunt grauiora.

ILII HOMINVM VS

q̄quo graui corde: vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? P̄s. iij. Grego. xij. moral. capitu. xix. super ver. Plumbi lamina &c. dicit q̄ contra auaros quos auaritiæ pondus grauat: P̄sal. inuehitur & increpat dicens hoc. Filij hominum &c. non filijs dei. i. electis qui ex deo nati sunt. s. per gratiā cōtinentib⁹ terrena loquitur P̄s. sed filijs hominū: id est terrenorū. Homo enim ab humo deriuatur: qui filij sunt non solū generatione: sed imitatione: hi sunt graui corde. Inter oīa elementa terra est grauius: & inter terrena metalla quæ pertinent ad diuitias aurum & argentum sunt grauiora. Grauius autem locus p̄p̄rius ad quem inclinatur grauius est centrū ubi est infernus. Inter vitia illud quod deprimit cor ad terrenas diuitias est auaritia cuius locus est infernus: scilicet æternæ dānationis. Vnde serpenti antiquo dictum fuit. Terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ. Gen. iij. id est ad te pertinebunt quos de ceperis terrena cupiditate: ergo ex quo damnatio incurritur: filij hominum vsq; quo. s. permanetis in hoc vitio: vt diligatis vanitatem: id est ista tēporalia quæ vana sunt: id est cito transitoria. Vnde in inferno dicūt diuites. Quid nobis profuit superbia: aut quid contulit nobis instantia diuitiarū? Ecce omnia transierunt velut vmbra. Sap. v. Vana sunt quia faciunt homines vanos cum p̄ hoc frustrantur sine suo: id est terrena vita. Et hoc est accipere in vanum animam suam f̄m̄ P̄s. id est nō operari ea tū vnde saluentur: sicut medicina dicitur vana quæ non inducit sanitatem ad quam ordinatur. Et quæritis mendacium. i. ipsa terrena quæ sunt mendosa: quia promittunt quietē & dant inquietudinem: promittunt sufficientiam & dant miseriam. Filij hoīm &c. Vbi sciēdum q̄ cum auaritia sit immoderatus amor habendi: hæc immoderatiā potest esse tripliciter f̄m̄ beatum Tho. ij. q. cxvij. art. iij.

¶ Primo in affectione.

¶ Secundo in retentione.

¶ Tercio in effectione.

Et f̄m̄ hæc tria: erūt tres sermones de auaritia in genere.

¶ Et quantū ad primum. i. de nimia affectiōe ad res temporales hoc reprehēditur in dicto versu. Filij hominum. Vbi tria notari possunt de auaritia.

¶ Et primo eius mali quidditas: ibi. Vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium.

¶ Secundo eius peccati eius ponderositas: ibi. Filij hominum.

¶ Tercio eius effectualitas: ibi. Er quæritis mendacium.

Auaritia cōfistit i triplicibus.

§. I. QVANTVM AD PRIMVM

Sciendum q̄ auaritia vel cupiditas sumitur tripliciter. Vno modo prout est non peccatū: sed poena vel radix peccati: & f̄m̄ hanc acceptionem auaritia nō est aliud q̄ quædam inclinatio naturæ corruptæ ad bona corruptibilia & temporalia inordinate appetendo. Vnde apostolus. j. ad Timo. vj. Radix omnium malorum est cupiditas. i. auaritia. eo videlicet q̄ ex auaritia frequentius alia peccata oriūtur ad similitudinē radicis: quia sicut radix toti arbori alimen tum p̄stet: sic homo per diuitias acquirit facultatem ad quodcūq; peccatum desiderandum & perpetrandū. Et vt dicit Leo papa. Clericū vel virum catholicū & p̄cipue sacerdotem domini: sicut nullo errore implicari: ita nulla cupiditate violari oportet. dist. xlvij. c. clericū vel virum implicari: id est detineri & impediri a sp̄itualibus. Secundum modo sumitur auaritia seu cupiditas prout est generale peccatū seu genus ad omne peccatū: & sic diffinit a Grego. in quadam Homilia: q̄ auaritia est appetitus inordinatus nō solū pecuniæ: sed etiam sciētiæ & altitudinis & cū iustūq; boni ipsalis: vt cum supra modum ambis potestas Et de hac videt loqui Aug. cum dicit: q̄a radix oīm malorū est cupiditas: & radix omnium bonorum est charitas. Et nisi

fuerit vna penitus euulsa nō pōt alia plantari. de p̄c. dist. ij. q̄a radix. quia quodlibet peccatū mortale est contra charitatem f̄m̄ bea. Tho. & quodlibet peccatū pertinet isto modo ad cupiditatem. Et si obijciat q̄ ex hoc sequi videtur q̄ auaritia & superbia sint idem. Nam superbia dicitur inordinatus appetitus sciētiæ altitudinis & honoris quod comprehenditur in diffinitione auaritiæ vt dictum est. Respondetur q̄ hoc nō sequitur: sed sunt vtiq; diuersa p̄tā superbia & auaritia etiam generaliter sumpta. Nam superbia est inordinatus appetitus circa sciētiā: potentiam: & alia quo ad excellentiam quam quis consequitur ex illis. Sed auaritia est inordinatus appetitus circa p̄dicta quo ad sufficientiā quæ intenditur in illis in acquirendo vel retinendo ipsa temporalia. Differunt etiam in hoc: quia superbia respicit peccatum ex parte auersionis a deo: cuius p̄cepto superbus recusat subijci. Auaritia vero respicit peccatum ex parte conuersiōis ad bonum commutabile: quia peccata scilicet inordinate diligit. Tercio modo sumit auaritia prout est speciale peccatum distinctum a cæteris. Et sic diffinitur auaritia q̄ est inordinatus amor vel appetitus pecuniæ. Vnde Isidorus libro. j. Etymologiarum. dicit q̄ auarus dicitur quasi gr̄is auarus. De his beatus Thomas. ij. q. cxvij. art. ij. & in quæstionibus de malo. & Alexander in. ij. parte summæ. q. xlij. Et de hac auaritia quæ est speciale peccatum dicit Ambrosius. Sicut hi qui per infaniam mente translati sunt: non iam rem ipsam: sed passionis suæ phantasiā vident: ita etiā mens auari semel vinctulis cupiditatis astricta semper aurum videt: semper argentum videt: semper redditus computat: gratius aurum q̄ solem iūtuatur. Ipsa eius oratio & deprecatio a domino petit aurū nec finis: nec satietas aderit cupiditati. dist. xlvj. sicut hi. Et hoc est quod dicit Salomon Eccles. v. capitu. Auarus non implebitur pecuniā: & qui amat diuitias non capiet fructum ex eis. Vbi sciēdum q̄ aliud est diuitias amare & non habere: aliud habere & non amare: aliud nec habere nec amare: aliud habere & amare. Amare & non habere est vanum & infructuosum. Nam neq; habet commoditatem ex vsu earum: cum eas non possideat: neq; fructum ex patientia in defectu earum: ex quo amat & cupit habere per omnem modum quem possit: licitum & illicitum: impatiens & inuoluntarie sustinens paupertatem. Vnde apostolus. j. Timoth. v. j. capi. Qui volunt diuites fieri: incidunt in tentationem & in laqueum magnum diaboli: & in desideria multa inutilia & nocua quæ mergunt hominem in interitum. Nam propter hoc aliquando desiderant furari, foenerari, decipere & alia mala facere vt habeant diuitias quas inordinate amant. Secundum scilicet habere diuitias & non amare est laboriosum. Vnde dicitur Eccles. xxxj. capitu. Beatus vir scilicet diues qui inueniunt est sine macula: scilicet inordinati amoris: & qui post aurum non abijciunt aurum etiam sub terra. Sed quis est hic & laudabilis eum eum? quasi dicat rarissim⁹. Talis fuit Abraham de quo scribitur Genes. xij. cap. q̄ erat diues in possessione auri & argenti. Sic & Iob: vt patet primo capitulo. q̄ non habuerit inordinatum amorem: patuit ex amissione ipsarum rerum in qua perturbatus non fuit. Tercium scilicet nec habere nec amare: hoc est perfectum. Vnde Prouerbiorum. xxx. capitulo dicitur. Duo rogavi te ne deneges mihi anteq; moriar. Diuitias & paupertates ne ne dederis mihi: sed tantum tribue victui meo necessaria. Diuitiæ enim frequenter peruertunt possessores suos. iuxta illud Deutero. xxxij. In crassa tus est dilectus & recalcitrauit. Sen. Non est pauper cui quātumcumq; parum est: satis est: & subdit. Superflua habere cupiditatis est: necessaria habere infirmitatis est: omnia relinquere perfectionis est: sicut fecerunt apostoli. Vnde Petrus i persona omnium dicebat. Ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te &c. Mat. xix. Et Hiero. Crates ille Thebanus cum ad philosophandum pergeret magnum auri pondus abiecit: nec aestimauit se diuitias simul & vitia habere posse possidere &c. xij. q. ij. gloria. Quartum. scilicet habere & amare. Si amen⁹ plus q̄ deus vel contra deū: ita. s. vt habens eas paratus sit facere contra dei mandata ne amittat: vel non subuenire in magnis necessitatibus sibi notis periculolum est & pernitiolum. Vñ. P̄s. Diuitiæ sit affluētia nolite cor apponere. s. inordinate amando. Ratio aut quare auaritia est p̄tā: est ista f̄m̄ bea. Tho. ij. q. cxvij. art. ij.

Differet amare & habere diuitias.

Auari Eorū quæ ordinant ad aliquem finē: bonū eorū cōsistit in
tia autē proportionē seu debitā cōmensurationē ad illū finē bonū
qre est id est in tali mensura seu quātitate q̄ ptingat ad finem. Si
pctm. cut medicina q̄ ordinat ad finē sanitatis corporis: tunc est
bona qn̄ sumitur in tali mēsurā & qualitate q̄ inducat sani
tatem. Malū autē eorū qd̄ ordinat ad finē cōsistit in excessu vī
defectu ad debitum finem. Sicut medicina purgatiua tunc
est mala quando non euacuat sufficienter malos humores:
vel quando nimis euacuat: ita q̄ etiam bonos aufert. Tem
poralia autem bona sunt ordinata a deo ad sustentationem
hominum. Quære igitur ea & tenere vel desiderare non so
lum ad sustentationē sui & suorum: sed ad superfluitatem &
vanitatē vitiosum est & malū: q̄a excessus fit a debita eorū
mensura. Sed quia etiā non licet vti indebitis medijs vt ad
debitū finē perueniat fm̄ beatum Tho. q̄a fm̄ apostolum
ad Rom. iij. Non sunt faciēda mala vt eueniant bona: hinc
est q̄ non licet quærere vel desiderare temporalia etiam p̄
pter sui sustentationem per indebitos modos: vt per furtū:
vsuram: fraudulentiam: & huiusmodi.

§. II. QVANTVM AD SECVNDVM

Auari principale sciendū q̄ vitium auaritiæ præcipue aggrauat ho
tia gra minē: & vt graue inclinā ad centrū: ita auaritia præcipue
uat ho ris ad centrum inferni deicit. Cōter em̄ auari sunt obligati
minem restitutiōibus & dediti iniustis lucris: & cū saluari non pos
sint & centrum inferni deserere nisi alleuien̄ p̄ restitutiō
nē & dimissionē illicitoꝝ: lucroꝝ: poti⁹ cū pōdere peccatoꝝ
volunt ad inferna descendere q̄ confuta mala relinquere.
quāto fm̄ Hiero Cetera vitia hoīe inuenerascentē sene
scunt: sola auaritia iuuenescit. Et rō naturalis est fm̄ Tho.
vbi. s. q̄ senes ppter defectū naturalē audius exteriorum
rerum requirunt subsidia: sicut oīs indigēs quærit suæ in
digentiæ supplementū: nec tū excusā a p̄tō li contra rōnē
appetat: & præcipue cū ipsa natura doceat: q̄a omne qd̄ an
ti quæ & senescit: prope inextinguibile est fm̄ ap̄lm̄ ad Heb. viij.
Et cū interierit nō sumet oīa fm̄ Ps. i. aliquid suorum bo
norum. Ideo de facili debet contemnere oīa cogitando in
breui esse moriturū: igitur filij hoīm vsq̄quo graui corde.
id est in auaritia q̄ vos grauat permanentis. Facilius est cha
melum: perforamen acus transire q̄ diuitem intrare in re
gnum celoy: ait christus. Mat. xix. Vbi Hiero. Re dē diui
tes chamelis cōparant: q̄a sicut chamelli cū deposuerit gib
bum & grauem farcinā ponderū p̄ crunā acus. i. p̄ angustā
& arctā viā intrare & transire possunt: ita supb⁹ & diues si
dimittit gibbū. i. amorem inordinatū diuitiarū & farcinā
rū p̄tōꝝ: de facili intrabit p̄ arctā viā regnū celoy. Hæc
Hiero. fm̄ Magr̄m historiarum Accuserat quædam porta
ciuitatis Hierosolymæ valde arctā: p̄ quā nō poterāt intra
re chamelli nisi deposita farcina. Ostēdit autē hoc p̄tm̄ esse
grauē: q̄a est cōtra deū: p̄ p̄tm̄ & cōtra seipm̄ fm̄ Tho. ij.
q̄. cxvii. arti. j. Peccat auarus cōtra deum inquātū ppter
bonū tpale diuitiarū cōtemnit bonū æternū. Vñ & auari
tia dicit ap̄ls ad Ephe. v. idolorū seruatur: q̄a affectū quem
fidelis exhibet deo & sollicitudinē: auar⁹ exhibet pecuniæ
Et sicut idololatra subijcit se creaturæ exteriori: ita auarus
licet non eodem modo: quia idololatra subijcit se creaturæ
quo ad cultū vt exhibeat ei cultū diuinū: sed auarus subij
cit se pecuniæ inordinate: cōcupiscendo eam quo ad vsum.
Et ideo et si graue peccatū: nō tamē quantū idololatria. Itē
fm̄ Chrys. Auaritia assimilatur idololatriæ: q̄a sicut idolo
træ venerantur reliquias & idola nec præ reuerētia audēt
ea tangere: ita multi venerantur pecunias & eis vti nesciūt:
sed vt sacra deponūt: & filijs & nepotib⁹ intactas cōseruāt.
Itē fm̄ Amb. cōparat auaritia idololatriæ: q̄a sicut idola
tra nititur auferre gloriam deo: ne solus deus nomen deita
tis obtineat: ita auarus in dei resse extēdit vt solus vsur
pet q̄ de⁹ oībus fecit vtraq̄ sunt inimica deo: q̄a negat deo
quæ sunt eius. Itē auarus peccat in p̄ximū: cū scilicet plus
debito accipit & conseruat pecunias & bona alia tpalia in
dammum & nocumentū proximorū. Cū em̄ bona tpalia nō
possint simul possideri a multis: nō pōt vnus homo in bo
nis tpalibus supabundare: nisi alteri deficiat: & sic auaritia
est directē contra p̄ximū. Vnde Ambro. Esuriētū est pa
nis quē tu detines: nudorū vestimētū qd̄ recludis: misero
rū pecunia quā in terra defodis. Tantorū ergo re scias inua
dere bona quantis possis dare quod velis. i. qd̄ debes velle.
xlvij. dist. sicut hi. Tertio peccat auar⁹ in seipsum: q̄a p̄ hoc

Acus
qd sit.Auarus
peccat p̄
deum.Auari
tia cōpa
rat idola
latriæ.

inordinat affect⁹ eius: licet nō deordine corpus sicut per
vitia carnalia. Sustinet etiā corpus multa incommoda con
tra rōnem. Vñ Greg. Oēs hui⁹ sēculi dilectores in terrenis
rebus fortes sunt: in celestibus debiles. Et infra. Nam sepe
famē nuditatem: detractionem sustinent: & earū rerū sepe
abstinentiā cruciant: ad quas adipiscendū festinant. xlvij.
dist. oēs. Et Eccles. vj. dī. Est aliud malū qd̄ vidi sub sole: &
hoc frequens apud hoīes: vīr. s. auarus cui dedit deus diui
tias. i. quo ad mobilia: & substantiam. i. immobilitū: & ho
norem. i. dignitatis & p̄tatis: nec deest aīa suæ. i. sensualita
tis & vitæ corporali ex his quæ desiderat in hominūdo: nec ei
dedit deus potestatem. i. vsum potestatis vt comedat: sed ali⁹
vorabit eas. Est autem auaritia mortale tripliciter: & tunc
grauat & deicit ad infernum.

¶ Primo ratione æquitatis quam offendit.

¶ Secundo ratione charitatis quam excludit.

¶ Tertio ratione finis quem peruertit.

Primo quidē auaritia offendit æquitatē qn̄ nocet proximo
p̄ iniustā acquisitionē furādō: fraudādō & hm̄oī: q̄ sunt mora
lia ex gñe suo: q̄a vertunt in nocumentū nobilitatē p̄ximo:
& sūt q̄ iustitiā: & nō solū ista ppetrare sed ista desiderare. i.
rerū illicitas appetere acquisitiones: qd̄ p̄tinet ad auaritiā ē
mortale. Et de illis intelligit illud Abacuc. ij. Vhe qui cō
gregant non sua. Scd̄o qn̄ q̄s ita amat ista tpalia q̄ est vī
deret extremas necessitates & subleuare possit: non faceret
ne minueretur in tpalib⁹. Et de his Iaco. v. Agite nūc diui
tes: plorate & vlulate in miserijs q̄ adueniunt vobis: diui
tiæ vestræ putrefactæ sunt: aurū & argētū vestrū erugina
uit & erugo eorū erit vobis i testimoniu & māducabit car
nes vras. Scd̄o auaritia est mortale rōne charitatis quā ex
cludit. Si em̄ tantum amor diuitiarū crescat q̄ præferatur
charitati dei vel p̄ximū: qd̄ cōtingit qn̄ facit vel qn̄ parat⁹
est facere cōtra deū vel p̄ximū vt habeat diuitias vel non
minuat vel non amittat: puta peierat: vel festa violat: aut
decipit p̄ximū: aut habet animū paratū ad ista hm̄oī facere
vt lucratur: aut nō ledat in tpalib⁹: vel etiā de sup̄tuo non
vult dare necessitatē patientibus: tunc est mortale. Vñ j.
Io. ij. dī. Qui habuerit substantiā huius mundi & viderit
fratrē suū necesse habere & clausit viscera sua ab eo: quō
charitas dei est in eo: q̄ d. nō habet talis charitatē dei: q̄a fa
cit p̄ charitatē p̄ximū manifeste: & de⁹ diligē nō pōt vere &
salubriter si nō diligit p̄ximū cū hoc ipse præcepit. Si
q̄s diligit me ait christ⁹: sermōes meos seruabit: & cōtrario
Qui non diligit me sermones meos non seruat. Io. xiiij. Di
cuntur autē diuitiæ substantia vel a substantiā: q̄a debet substa
re rationi nō dominari. Mat. vj. Non potestis deo seruire &
māmonæ: id est diuitijs. Non dicit ibi: inquit Hieronym⁹:
Nō potestis habere sed seruire. Qui enim seruus est diuitia
rum eas custodit vt seruus: & sic nō substant diuitiæ sed p̄
sunt & dominant talibus. Vel dicunt diuitiæ substantia a
sustenando: q̄a debet diligi ad sustentationē non ad super
fluitatē vel voluptatē. Et subdit. Et viderit fratrē suū ne
cesse habere. i. seruire: nō em̄ tene subuenire necessitatib⁹
quas non nouit: & clausit viscera. i. misericordie: non dā
do cum pōt & debet: vel nō cōpatiēdo si dare nō pōt: non
est charitas dei in hm̄oī. Tertio auaritia est mortale ratione
finis quē peruertit: qd̄ sic probat. Amor est boni. Sicut au
tem duplex est bonū. i. bonū p̄prie & principālē dicitur: & sic
est bonū quod est finis: & bonū quod non est principale. i.
bonū qd̄ est ad finē. Ita debet esse duplex amor. i. principā
liter & p̄ se boni qd̄ est finis & amor secundari⁹ & p̄ se q̄nter
boni qd̄ est ad finē. Auaritia igitur prout est inordinatus
amor tpaliū rerū ita q̄ in eis finis cōstituit: semp̄ est p̄tm̄
mortale. Cui⁹ ratio est: q̄a auerit ab incommutabili bono est
p̄tm̄ mortale: sed cōuertit ad quodcūq̄ commutabile bonū
creatū sicut ad finē facit auersionē ab incommutabili bono
qd̄ debet esse vltim⁹ finis: eo q̄ nō possunt esse plures vlti
mi fines: ergo auaritia inquātū fruif tpalib⁹ bonis semp̄
est mortale: hæc Tho. in questione de malo. Et hoc mō di
cit ap̄lus ad Ephe. v. q̄ oīs auarus nō habet hereditatem in
regno christi & dei. i. nullus auarus qui. i. constituit finē in
diuitijs. Veniale autē esset qn̄ quis inordinate diligeret tem
poralia: sed cōtra deum: nec ex hoc trāsgredif vel paratus est
trāsgredi aliquid præceptorū. Q̄ aut sit nō solum mortale
sed valde graue ostendit ex hoc: q̄a cōtra nobilissimas vira
tutes: vt puta cōtra pietatē & misericordiā quæ est maxima
inter eas q̄ sunt ad p̄ximū. Vnde Amb. Omnis summa
christianæ

Auari
tia est
mortaleAuari
tia ex
cludit
charita
tem.Libera
lis quō
se hēat.Non est
maxi
mū pec
catorū
auaritiaTurpi
tudo a
uaritiæ.Ex aua
ritia o
iuntur
alia pec
cata.

christianæ religionis in misericordia & pietate cōsistit. Est
cōtraria iustitiæ quæ est oīs vīr⁹: & neq̄ Hesper⁹ neq̄ stel
la neq̄ Lucifer est ita clarus vt dicit phūs in. v. Eth. iustitia
enim tenet medium inter sup̄flūū & diminutū. Auaritia
autē excedit in accipiēdo & deficit in dando: quia accipit
plus q̄ debet ab alijs furando: rapiendo: scenerando: fraudā
do & hm̄oī. Et minus dat q̄ debet sibi & alijs: necessitati
bus cum pōt nō subueniendo. Est etiā cōtraria virtuti libe
ralitatis quæ facit hoīem alijs gratū. Vnde Boetius. Largi
tas claros. i. famulos facit: auaritia vō odiosos. Cum enim
virtus liberalitatis mediū teneat circa acceptionem & da
tionem pecuniarum liberalis vīrūq̄ facit sicut oportet. Nā
ad decentem dationē sequitur q̄ sit decēs acceptione. Libera
lis em̄ primore se se habet in datione eo q̄ ipse in dādo ob
seruat regulam rationis inquātū ipse dat quib⁹ oportet: &
quando oportet: & quid oportet: & quantum oportet: & quō
oportet: obseruando semp̄ debitas circūstātiās quæ ad res
tam dationem exigūt. Scd̄o liberalis se se habet in ac
ceptione & p̄cipue quatuor modis. Primo quia accipit vn
de oportet: quia a p̄p̄is possessorib⁹. Scd̄o accipit quan
tum oportet: q̄a min⁹ sibi reliquit q̄ alijs det: eo q̄ paucis
ipse est contentus. Tertio accipit quō oportet: q̄a pauca &
in necessitate libenter aut dat: & p̄pterea interdum mino
ra dā liberalior iudicat. Quarto accipit eo fine quo opor
tet. Non enim liberalis appreciat diuitias propter ipas: sed
solum propter dationem. Auarus vō inordinate se habet
in his duobus. i. in acceptione & datione pecuniarū: vt patet
discurrendo p̄ singula. Hæc Tho. ij. q̄. cxvii. arti. iij. & in
scriptis Ethicorū. libro. iij. ca. ij. Et quīs auaritia sit valde
Non est graue p̄tm̄: nō tamē maximū omniū: nam magnitudo pec
catorū caturū quāto bonū qd̄ p̄tm̄ offenditū contentū vel corrū
auaritia pitur: est nobilior vel maius: & sic peccatū contra deum est
grauissimū: q̄a p̄ hoc contēnitur summū bonū. Scd̄o attē
ditur magnitudo peccati ex parte damni qd̄ infertur: & sic
inter peccata q̄ in p̄ximū cōmittunt: tāto p̄tm̄ est grauius
quanto damni est graui⁹ proximo illatum. Vnde homici
diū est grauius adulterio: & adulterium grauius furto. Ter
tio pōt attendi magnitudinē p̄tm̄ ex parte boni cui quis inor
dinare subijcit: quanto em̄ bonū est minus tanto peccatum
est deformius. Cum autem inter bona humana tpalia sunt
minima: q̄a minora q̄ bona corporis: & bona corporis q̄ bo
na animæ: ideo q̄a inordinatus appetitus auari subijcit
minimo bono. i. rerū exteriorum: ideo fm̄ hoc auaritia est
turpius & deformi⁹: & p̄pter hoc dī Eccl. x. Auaro nihil ē
scelest⁹. i. ad p̄tm̄ pronius: q̄a ad oīa vitia auarus inclina
tur: vel scelestius. i. turpius & vilius: quia præfert bonū cō
mutabile minimū bono incommutabili summo. Et subdit
ibi. Nihil iniqui⁹ q̄ amare pecuniā: qd̄ intelligitur tripli
citer. Iniquius. i. æquitati naturali magis p̄trariū q̄ amare
pecuniā. i. plus debito acquirendo: vel retinendo: q̄a fm̄
legē cōem naturę oīa erant cōia. Scd̄o modo dī iniquius id
est insatiabil⁹ q̄ amare pecuniā. i. inordinate: q̄a nunq̄ sa
tiatur. Io. iij. Qui biberit ex aqua hac sitiet iterum. Tertio
mō dicitur iniquius. i. inæqualius: q̄a auarus dat & contē
nit bonū: æternū pro tpali. Vnde subdit. Hic em̄ aīam suā
venalem habet. i. vitā suā naturālē: exponens se periculis:
vel aīam. i. spm̄ suū. Et subdit. Proiecit em̄ intima sua. i. vi
ram corporalem nō curādō de ea vt lucrē: vel intima sua
id est virtutes oēs obijciēs vt lucrē: vel intima. i. intimos
amicos: q̄a auarus nullum habet amicū: vel intima. i. vi
scera pietatis & misericordie. Vnde Tullius in lib. de offi.
Nihil tam angustū animi: nec tam prauū q̄ amare pecuniā
i. inordinare. Hæc beatus Tho. ij. q̄. q. qua. s. Et Alexan. in
ij. parte. q. xlij.

§. III. QVANTVM AD TERTIVM

i. de effectu eius. Sciendū q̄ multa vitia & quasi oīa proce
dunt aliq̄ ex auaritia. Vñ subdit. Queritis mendaciū. i.
diligēdo inordinate tpalia qd̄ p̄tinet ad auaritiā: queritur
mendaciū. i. p̄tm̄. Dicit autē p̄tm̄ mendaciū. iuxta illud
Oīs homo mēdax. i. p̄tōr ex eo q̄ p̄tm̄ est cōtrarietatem
vitæ: tum quia nō adæquat intellectui diuino nec huma
no actus peccati. sed cōtra lumen naturale est: tum quia pec
catū sub specie boni decipit hominē trahendo ad malum.
Procedit nāq̄ ex auaritia supbia: cum ex diuitijs homo, su

perbiat: & videt sibi oīa debere subijci. Aug. Vermis diui
tum supbia. Oritur & luxuria: vñ christus diuitijs adiun
xit voluptates dīcēs. A diuitijs et voluptatibus euntes sus
focantur. Lucæ. viij. Hinc ira flāmescit si impediuntur eius
lucra. Tabescit inuidia si alius sit ditior eo. Deicit acidia si
non lucratur vel amittat quæ sita. Tristatur supra modum:
& sic de alijs. præcipue tamen procedunt ex ea illa quæ di
cuntur filiæ eius: ratione quorū dicitur vīrū capitale. i. se
ptem quæ ponit Grego. in moral. Dicitur em̄ aliquod vī
rium capitale fm̄ Tho. ij. q̄. cxvii. articulo. vij. illud ex quo
oriuntur alia fm̄ rationem finis. Finis em̄ cum sit multum
appetibilis: per eius appetitū homo procedit ad multa faciē
da bona vel mala: finis autem maxime appetibilis est bea
tudo seu felicitas quæ est vltimus finis humanæ vitæ.
Et ideo quanto magis aliquid participat conditiones feli
citatē: tantomagis est appetibile. Est autem vna de condi
tionibus felicitatis vt sit per se sufficiens: alioquin nō quie
taret appetitum tamq̄ vltimus finis: sed per se sufficientiā
maxime repromittit diuitiæ: vt Boetius ait in. ij. de con
solatione Cui⁹ ratio est: q̄a denario vīrū quasi fidelissio
re ad omnia habenda. vt dicit phūs in. v. Ethicorum. Et ad
idem dicitur Eccles. x. Pecuniæ obediunt omnia. Et ideo
auaritia quæ cōsistit in appetitu pecuniæ ponitur vitium
capitale. Nec obstat q̄ liberalitas quæ opponitur auaritiæ
non est principalis virtus. Non enim oportet q̄ principā
le vitium opponatur principalī virtuti. Nam virtus perfici
tur fm̄ rationē: vīrū autē fm̄ inclinationem appetitus sen
sualis: nō autē ad idem genus principaliter respicit ratio
& appetitus sensitius. Item nō obstat q̄ auaritia ipsa ex alio
vitio aliquando oriat⁹: cum dicat Grego. q̄ aliqui oriuntur ex
elatione aliquando ex timore: quia nihil prohibet vitium
capitale ex alijs interdum oriri: dum tamē alia vitia soleāt
ex eo p̄p̄rē nasci. Item non obstat q̄ diuitiæ circa quas
est auaritia non habēt rationem finis: sed magis rationem
eius quod est ad finē: q̄a inquātū pecunia est utilis ad om
nia sensibilia conquirenda continet quodāmodo virtute
omnia: & ideo habet quandam similitudinē felicitatis.
b. Tho. ij. q̄. vbi. s. Item cum peccata carnalia dicantur illa
q̄ perficiuntur in delectatōib⁹ carnalib⁹: q̄. i. sensu carnis cō
plentur: vt delectatio ciborum & venereorum. Spiritualia
autem peccata dicuntur q̄ perficiuntur delectationibus spi
ritualibus absq̄ carnis delectatione: vt quæ complentur i
sola animæ apprehensione: q̄a auaritia est huiusmodi: de
lectatur enim auarus in eo q̄ considerat se possessorem di
uitiarum: & ideo est spūale p̄tm̄ fm̄ Greg. quīs em̄ sit cir
ca obiectū corporale. i. diuitiarum: nō querit tamē delecta
tionem corporalem: sed solum aīalem. i. prout delectatur in
hac consideratiōe q̄ diuitias possideat ratioe tamen obie
ctū quod est materiale. beatus Tho.

§. III. SVNT AVTEM HÆ FL

liæ auaritiæ septē. Prima est obduratio cōtra miām q̄ alio
mō dī inhumanitas: & p̄ hoc auarus excedit modū in reti
nendo. Scd̄o excedit auar⁹ modū in accipiēdo. Et hoc tri
pliciter. In corde: ope: & sermone. In corde quidem excedit
modū accipēdi: q̄a auaritia imponit homini sollicitudines
& curas sup̄fluas: & sic ponit filia auaritiæ inquietudo mē
tis. Scd̄o excedit auarus modum accipiēdi i ope: & sic ex
ea oritur violentia ad quam pertinet rapina. Tertio excedit
modū in sermone. Et quātum ad hoc quatuor facit. Primo
vitur fallacia. Scd̄o addit aliq̄ iuramentū. Et perpetra
tur periuriū vt possit lucrari. Tertio fraude decipiēdo in
cōtractib⁹. Quarto p̄ditione prodēdo p̄sonas ad acquiren
dum lucrum. Iſid. aut ponit nouē filias auaritiæ q̄ sūt mē
daciū & falsū testimoniū. fraud⁹: furtū: p̄iuriū: turpis lucrī
appetit⁹: violentia: inhumanitas: obduratio: & rapacitas: q̄
reducuntur ad septē q̄ ponit Greg. Nā mendaciū & falsū
testimoniū cōp̄rēhēdunt sub fallacia: & furtū est qd̄a spēs
fraudis: turpe lucrū ad ingertudinē reducif: rapacitas sub
violētia: inhumanitas & obduratio idem sunt. Iſta ergo se
ptē genera vitiōꝝ dicuntur etiā q̄ fm̄ Aristo. iij. Eth. septē sunt
ex matre. Notandum etiā q̄ fm̄ Aristo. iij. Eth. septē sunt
species seu differentiæ: tenacitas: paritas: chynibilis: seruie
tus: meretriciū: aleatores: & mortuorū spoliatores: quorum
numerus vel sufficiētia sic distinguunt: q̄a auarus peccat in
generali duobus modis. i. in dādo & in accipiēdo. In dā
do peccat tribus modis: q̄a aliqui nihil dat: & talis dicit⁹ tes

Dena
rius est
fidelis
for.Septē fi
liæ aua
ritiæ.

max. scd'o peccat qd parū dat: & talis dicitur parus. tertio qd si dat cū magna difficultate dat: & tunc parū: & talis vocat chynibilis quasi animi venditor: qd de paruis magnā vim facit. Secundo auarus peccat in accipiendo: & hoc quatuor modis: qd. si lucratur vilitate: turpiter: illiberaliter: & violentier. Primo auarus lucratur vilitate: aliquando & feruenter: puta si aliqua vilia seruicia facit: & talis vocatur seruitus. Secundo peccat qd aliquando lucratur turpiter: puta dealiquibus actibus turpibus & vitiolosis: vt meretricio & huiusmodi. Tertio lucratur illiberaliter: vt de eo qd grātis oportet concedere: vt faciunt vsurarij & alcatores ab amicis aufertendo. Quarto lucratur violentier: s. vim inferendo alijs sicut faciunt latrones vel mortuorum spoliatores. b. Tho. ij. ij. q. cxvij. ar. vij. & in. q. de malo.

§. V. QVOQ PECCATVM AVARITIAE AGGRAUAT: VT DICTUM EST. §. & Q PLURIMA MALA EX EA ORIANTUR VT HIC DICTUM EST. Greg. in. iij. moral. c. xix. vbi exponit prophetā Zachariā dicens sibi dictū. Leua oculos tuos & vide qd est hoc qd egredietur. Et dixi. Quid nā h' est? & ait. Hæc est amphora egredietur. Et dixit. Hæc est oculus eius in vniuersa terra. Et ecce talētum plumbi portabatur. Et ecce mulier vna sedens in medio amphoræ: & dixit. Hæc est impietas: & proiecit eam in medio amphoræ: & misit massam plumbi in os eius. Et leuauit oculos meos & vidi. Et ecce duæ mulieres egredientes: & spūs in alis earū: & habebant alas quasi milui: & leuauerūt amphorā inter celū & terrā. Et dixi angelo qui loquebatur in me. Quo isti deferunt amphorā? Et dixit. Vt edificet ei domus in terra Senaar. Super quibus verbis Greg. ibi sic ait. Volēs de' pphetæ ostendere humanum genus ex quo ab eo maxime culpa dilabatur: per imaginem amphoræ quasi patēs os auaritiæ designauit. Auaritia quippe velut amphora est qd os cordis in ambitu terræ: i. appetitū terrenorū apertum tenet. Qd autē subditur. Hæc oculus cor in vniuersa terra: intelligitur quia auaritia designata p amphorā est ad quā summā vigilantiā & intentio est omnī. Quia vt dicit Hier. vj. A maiorī vsq; ad minorē oēs auaritiæ student: & qui ad bona cognoscenda hebetes sūt & quasi cæci: circa tpalia acquirēda & possidēda nimīū sunt acuti sicut illud Hier. iij. Sapiētes sunt vt faciunt mala: bona autem facere nesciunt. Et ecce talētum plumbi portabatur: per plumbū & in magna quāritate: qd per talētum designatur magna grauitas peccati quæ ad inferiora deprimit. Et ecce mulier vna sedens in medio amphoræ de qua dicitur qd est impietas. Greg. Impietas in medio amphoræ proiecit: quia nimium semper in auaritia impietas tenetur. Et hoc siue sumat impietas pro infidelitate sicut qd pietas ei contraria dicitur cultus dei: siue sumatur pro crudelitate sicut qd pietas dicitur misericordia. Nam & auaritia dicitur idolorum seruitus ab apostolo ad Eph. v. quia sollicitudinem quā debet deo exhibere numo apponit: & auarus est crudelissim' & ad pauperes & sibi & suis in necessarijs. Et misit massam plumbi in os eius. Massā plumbi est pōdus peccati: quod obstruit ita os eius. Auaritiā scilicet

Expla-
natio
vniuersi
p
pheticæ

Figura
tur auaritia.

Auari' vt nec dominum laudare valeat: nec confiteri peccata sua. tia terra Nullū em p'cū ita retrahit hominem a confessione sicut auaritia: quia nouit auarus qd absolui nō pōt: nisi restituat alie minem & in futurum abstinat ab illicitis lucris: qd necessitas confitium est vt dicitur de poe. dist. v. negotiū. & c. falsas. Et leuauit oculos meos & vidi. Et ecce duæ mulieres egredientes.

In his duabus mulierib' duo principalia vitia accipiuntur: superbiam. s. & inanem gloriā quæ impietati sine dubio cōiuncta sunt. Nam & vermis diuētū superbia: vt dicit Aug. Et cōmuniter diuites sunt avari. Et sicut p's. In multitudine diuitiarum suarum gloriantur. Et spūs erat in alis earum. Alæ autē harū mulierū sunt actiones procedētes ex ipsijs virtutib' superbia. s. & inanis gloria. Spūs autem dicitur esse in ipsi alis: quia per actiones horū virtutū sathanæ voluntati deseruiunt. De quo spiritu loquitur Luc. xj. Cum immundus spiritus exierit ab homine ambulat per loca arida: id est de uisione priuata. Et habebant alas quasi alas milui. Miluius insidiari studet semper naturæ pullorum: qd. actiones p'uenientes ex superbia & inanī gloria diabolo sunt similes: qd insidiatur semper vitæ paruulorū siue sibi siue alijs paruis sensu & intellectu quos fraudibus decipiunt. Milui etiā vox est meum meum: per hoc designat qd auaritia superbia & inanis gloria quærūt proprium commodum. Et leuauit

autē amphoram inter celum & terram. Superbia & inanis gloria habent hoc proprium vt eum quem fecerint in cogitatione sua euāescere super ceteros extollant: & modo per ambitū rerum: modo per desiderium dignitatum quem caput tenent quasi in honoris altitudine eleuant. Qui autem est inter celum & terram: ima deferit & tamē superiora non attingit: qd videlicet superbia & inanis gloria mente per auaritiā captā ita eleuant: vt quosq; proximis despicientes quasi deferant & alta quasi gloriantes petant. Et tamen dum superbiunt ciuib' superiorib'. i. angelis nō iungunt. Et cum interrogaret ppheta quo deferret amphorā: fuit responsum ei vt edificaret ei dom' in terra Senaar. Senaar interpretatur fetor corū. Sicut autē bonis odor: scilicet ædificationis est ex virtute. iuxta illud apostoli. Christi bonus odor sumus deo: ita e contrario ex vitio fetor. Quia ergo quodlibet malum p auaritiā gignit sicut illud. i. ad Timoth. vj. Radix omnīū malorum est cupiditas. dignum est vt domus auaritiæ in fetore construat. Sciendumq; qd Senaar latissima vallis est in qua turris asuperbientibus ædificari coeperat quæ linguarum facta diuersitate destructa est: quæ turris Babylon dicitur ex ipsa: videlicet confusione gentium atq; linguarum. Ibi ergo amphora auaritiæ ponit vbi Babylon. i. confusio ædificat: qd p auaritiā impietate certū est oia mala exurgere: & demū ad Babylonem infernalem summā confusionis adducit.

De auaritiæ insatiabili cupiditate culpabili cæcitare: & miserabili felicitate p modū predicationis. Cap. II.

THESAURIZAT ET IGNO-

rat cui cōgregabit ea. Ps. xxxvij. Et qd malū sequat ex hoc dicit Ambr. dicens. Oēs cupidi oēs avari Grezi lepra cū diuitijs suis possident: & mala qd ita mercede nō tā primoniū faciat qd thesauri: minū cōgregauerūt: a terno supplicio & breui fructu. i. q. cito turpe. Et ideo christ' signatē admonuit dicens. Nolite thesaurizare vobis thesauros sup terrā & c. Mat. vj. Notandum autē qd thesaurizare vel thesauros recedere pōt fieri triplici ex causa: vt dicit in compendio theologiae. lib. ij. c. xix.

Primo pōt qd thesaurizare ex puidetia & consideratione necessitatis: & sic cōceditur paritib' secularib' ob necessitatem filiorum educandorū & filiarū cōiugio tradendorū nō ditandum seruato mō & statu personæ. Vñ apl's. Debent paritēs filijs thesaurizare non filij parentibus. Scd'o potest quis thesaurizare ex consideratione publicæ utilitatis. s. regni defendendi: cultus dei ampliandi: & sic etiā vt licitum conceditur principibus: seruatis tñ debitis circūstantijs: vt s. per hoc nō dimittat subuentio extremarū necessitatū occurrētū quæ sciunt. Vnde & David preparauit & seruauit magnū thesaurū Salomoni p constructione templi: vt patet i. Reg. Personis autē eccl'asticis nō licet intentione seruati di. Vñ Amb. Aurū habet eccl'ia non vt seruet: sed vt erogat & det pauperib'. xij. q. ij. aurum. Tertio ex affectu auaritiæ absq; omni intentione puidendi suæ necessitati vel alienæ. Et hoc modo thesaurizare est phibitū & mortale: ad qd facit verbū Hieronymi dicentis. Accepisse pauperibus erogandum & agentibus plurimis reseruare: aut timidum est aut cautum: aut certe qd apertissimi est sceleris: omnium p donum vincti cupiditatem. xij. q. ij. gloria. Contra hoc praeceptum facit auarus: Prout dicit Ps. Thesaurizat & ignorat & c. vbi ostenditur auari triplex mala conditio.

Prima insatiabilis cupiditas: quia thesaurizat.

Secunda culpabilis cæcitas: qd ignorat.

Tertia miserabilis infelicitas: cui cōgregabit ea.

Primum p'inet ad cupiditatem affectū. scd'm ad cæcitatem in intellectu. Tertium ad facultatem effectū & sic tota ei vitia p'denat.

§. I. PRIMA ERGO PRAVITAS

est terrenorū inextinguibilis appetit' & ideo dicit thesaurizat. i. congregare nō cessat ppter sicut inextinguibilem. generat em auaritia infinitū ardorē & insatiabile sitim: vnde Amb. distin. xlvij. sicut hi. dicit. Nec finis vnq; nec satietas aderit cupiditatibus: & hoc triplici ratione.

Primo ratione desiderij.

Secundo ratione modi.

Tertio ratione termini.

Quantū ad primū: quāto plus auar' habet tāto plus sinit. cōcupiscit. Vñ puer. xxx. Ignis. s. auaritiā nunq; dicit suffi-

Senaar
dicta
fuit
Babylō

Thesau-
rizam'
propter
tria.

ij. co. xij.

Auari
triplex
conditio.

cit. Ignis etiā nō extinguit ex appositione lignorū sicciorū: sed augef. vñ versus. Crescit amor nūmī quātū ipsa pecunia crescit. Itē. Nunq; pecunia triseis satiatur auarus. Ratio hui' est qd pot' pecuniæ nō ibi ponit vbi ē finis auari. Vñ sicut vinū in dolio non mitigat corporale sitim: sic pecunia in bursa vel arca sitim metis mitigare non pōt: quāto ergo magis hęc cōcupiscētia crescit: tāto etiā min' habet qd ei sufficere possit: talis ergo insufficiētia rerū maiorē esuriē & amorē rerū tpaliū gignit: vñ est filis hydropico qd quāto plus bibit tāto amplius sitit. Sic auar' quāto amplius lucrāt: tāto magis desiderat lucrari. Proinde Ber. ait. Auarus terrena esurit vt mendicus. Scd'o rōne modi. Quāto em mod' augendi pecunias est facili'or: certior atq; securior & lucrū magis tanto inhiat in incrementū illius delectabilior & suauior fit nisi a tali excessu metis virtute homo cohibeat: sed modus ipse augēdi pecunias: & spālter p vsurā p'pter ceteris habet p'dictas tres conditiōes: qd facili'or certior & securior: & p'pns lucrū mai' ē: & p'pterea ad affectū succedendum ad cupiditatem efficacissime operat. Hinc Eccl'ia. xij. Insatiabilis oculus cupidit'. Talis sanguis fugax assimilari pōt qd mēbro tumido delectabiliter applicat: sanguinē inest in insatiabili' fugit. Et dū infirmū mēbrū a putredine sanat sibi ipsi necē lugendo procurat. Sic insatiabilis auarus dū venenosā pecuniā p auaritiā bibit insatiabilē aliū infirmū quasi sanandū sanitate indigētē aliqñ subleuat: sed ipse seipm occidit p p'cū. Vñ puer. pe. rās & lu. Dū sunt sanguis fugax semper dicitur afferat. s. cupiditas xuria & luxuria. Sepeq; cōtingit qd dicit Eccl'ia. iij. Vnus est & se paratur cūdū nō habet: nō filiū nō fratrē & c. & tñ laborare nō cessat: nec tñ fatiāt oculi ei' diuitijs & c. Tertio rōne termini.

Scd'm em Arist. j. Politi. finis auari est augmentatio pecuniæ. Appetit' aut finis sicut em est infinitus: ppter qd bñtū dñe appetit' quasi infinitū: quāto magis possum' cogitare. & quāto fortius & intensius nō valeo. Et hinc est qd sicut ipse ait. Pecunia amatores totā suā suā & iduātrā & potentia ordinat ad pecuniæ lucrum. Preterea creatura rationalis ad imaginem dei facta creaturis oibus occupari pōt: repleri aut oīno nō pōt: qd capacē dei qd qd minus est deo implere nō pōt. Insup vllū corp' in spālī cōtineri impossibile est. Nam sicut sapiētia nō pōt impleri arca: sic nec pecunia pōt impleri aia. Vnde Ber. Nō plus satiabit cor hoīs auro qd corpus aia: & auarus non implebitur pecunia. Eccl'ia. v. Hinc em in figurā thesauri Hiericho fuerunt anathematizati. Et qd Achan tulit aliqd ex eis p dñi mandātū lapidatus fuit: vt habetur ioseph. vñ. ad figurandum vt exponit venerabilis Gratian' j. q. iij. eccl'ia. §. seq. qd thesauri hui' mōdi nō debent transire in sortem fidelium id est nō debent fideles thesaurizare. Hiericho em interpretatur luna: & significat mūdū qui mutāt vt luna crescit & decrescendo in hoīb' quo ad tpalia. Israelitē interpretant vidētes: & significant fideles. Achan significat auarum qui cōtra voluntatē dei congregat: & ipse snia dilapilatur damnationis. Quidam auarus cum proposuisset implere arcā p fas & nefas: deinde a labore cessare coepit parare viuere deinde ad arcā iplectionē multiplici vitio scilicet mendacijs perurijs fraudis & hōi laborare. Cūq; nondū arcā impleisset timens diabolus ne arcā repleta amitteret eū ei taliter guttur constrinxit qd quicq; nō poterat deglutire. Deniq; allatis varijs cibis coepit eger clamare dicens Crucior crucior: heu morior fame: sed quia a diabolo stragulum manducare non possum. Quo dicto cum diabolo spiritum exhalauit.

Exemplū datur damnationis. Quidam auarus cum proposuisset implere arcā p fas & nefas: deinde a labore cessare coepit parare viuere deinde ad arcā iplectionē multiplici vitio scilicet mendacijs perurijs fraudis & hōi laborare. Cūq; nondū arcā impleisset timens diabolus ne arcā repleta amitteret eū ei taliter guttur constrinxit qd quicq; nō poterat deglutire. Deniq; allatis varijs cibis coepit eger clamare dicens Crucior crucior: heu morior fame: sed quia a diabolo stragulum manducare non possum. Quo dicto cum diabolo spiritum exhalauit.

§. II. SECVNDA PRAVITAS EST

cæcitas mentis: & ideo dicit ignorat. Ignorantia autem est quedam cæcitas mentis p'cipue circa salutiferā. Nempe quāto magis corporalis oculus ad infima inclinatur terrefcē propior fit: tāto magis restringitur corpore' visus & e contrario si ad superiora eleuatur. Proinde si oculi vnus hominis essent in celo tota terra quæ nobis tam immēsa videtur quasi breuissimū punctus appareret. Sic nempe cordi diuino amore suspenso atq; deo coniuncto: terrena cū tanib' esse videntur. Sed ab his qui spirituales oculos spālī lumine priuati sunt. Vnde de hoc propheta David ait in Ps. xlvij. Non videbit interitū cum viderit sapientes morientes: simul insipiens & stultus peribunt: & relin-

quet alienis diuitias suas: & sepulchra illorū domus eorū in aeternū. In quibus verbis ppheta tres cæcitates ostendit: in tali hoīe. Prima damnationis. Scd'a derelictionis. triplex Tertia habitationis. Quantū ad primā considerat auar' cæcitas qd sicut & pauperes iusti: sic & mali alij moriūt. & ecce auari. catus puluere terrenorum aliam vitam non credunt per hoc dānationem suam non vider. Et quantū ad hoc dicit Ps. Non videbit & c. f. oculo fidei interitū suū. s. aeternū. Et causam huius subdit. Cū viderit sapientes morientes. i. virtuosos. Hinc Eccl'ia. ij. Oculi sapientis virtuosus in capite ei' f. oculi mentales sunt eleuati & locati in capite. i. christo nō in his trāsitorijs. Et sequitur stultus. i. auar' i. tenebris ambulat. i. in terrenis quæ tenebrosa sunt vt terra. Et subdit Ps. Simul insipiens & stultus peribit. Insipiens qui futura nō intelligit nec credit: stult' qui negligit ea scire corpore & aia simul peribunt tales auari. Scd'a est cæcitas derelictionis: qd derelinquent alienis diuitias suas: nec em secū asportabūt teste Iob qui. xxvij. c. ait. Diues cū dormierit nihil fecit afferat: aperit oculos suos & nihil inuenit. Ambr. Nō sunt hoīs hōa quæ secū afferre nō valet. Sape quoq; ad literam cōtingere solet qd alienis diuitias suas relinquant. Vnde Eccl'ia. vj. Est aliud malū quod vidi sub sole: & qd frequens apud hoīs: vir cui dedit deus diuitias scilicet pmissiue & substantiā & honorē & cetera quæ sequuntur: ibi vide qd ad p'positū. Insup & cōsanguinei sepe alieni sunt dū auari mortē desiderāt vt habeant illa bona qd dñs insinuare volēs ait Mat. x. Inimici hoīs domestici ei'. Et vñ inimici illi sūt cū sepe cōtingat qd filij & ceteri cōsanguinei ne auar' qd acquisiuit per furtū rapinā & fraudes & vsuras & ludos & hōi restituant aliea: malitia aut violentia impediūt ne cōficiat testamētā & cautiones: qd dei iusto iudicio euenit vt nō possint cū volunt: quia cū poterant noluerunt. Tertia cæcitas est habitationis: qd quasi opinari tales videntur quod in sepulchris suis debeant habitare semper: cum sita fastuose ea ornāt et in locis sacris collocant illa. Et de hoc subditur. Sepulchra illorum domus eorum in eternum. Proinde ad tales per Esa. xxij. Quid tu hic. s. in ecclesia aut quasi quis hic: quia excidisti tibi hic sepulchrū. Excidisti in excelsio memoriale diligenter in perra tabernaculū tibi. Ecce dñs asportat te facies tūta asportatur gallus gallinacius & c. Exēplū in lib. Dialogo de sepulchro in loco sacro malo hoīe. Itē in Canone Grego. Quos p'cā grauiā deprimit ad maiorē cumulū dānatōis potius qd ad abolitionē eorū corpora in ecclesijs ponuntur. in. c. cū grauiā. xij. q. ij. Et hoc ppter presumptionē commissam ab eis in vita ordinādo de hōi sepultura propter fastum mūdū. Cōmuniter accidit de auaro qd dicitur Hier. xxij. Sepultura alini sepelietur. De asino mortuo tres partes fiūt. Vna pars est pellis & hæc est ei' qd possidebat: & ex hoc corio fit tympanū: vñ hoīs gaudet & tripudiant ad sonitū eius. Scd'a pars. s. caro est vermiū. Tertia sunt ossa qd exponunt ventis frigidioribus & calidioribus dura. Sic de auaro fiunt tres partes. Nā tpalia qd sunt vt pelles remanēt suis cōsanguineis vñ gaudet & tripudiat corporaliter: corpus vñ efficit esca vermiū: aia cum potentius suis qd sunt vt ossa pmanēt exponuntur frigori & calori inferni iuxta illud Iob. xxij. Transibūt ab aquis niuium ad calorem niuiū. Ita diuiti illi qui intendebat thesaurizare sibi dices. Anima mea habes multa bona posita in anis nos plurimos: fuit dictū. Stulte hac nocte aiam tuā repetet a te. i. demones auferēt: quæ aut parasti cuius erunt? Et addit dñs Iesus post istud exemplū dictū. Sic est oīs qui sibi thesaurizat: & nō est in deū diues. Lu. xij. Legitur in Chronica Martiniāna qd quā diues dedit' auaritiā emebat bla dignū. da tēpore messis multa: ea seruās vt carissimā induceret: sed de iusto iudicio miserabiliter mortuus est. Nam cum esset in quodam portu in terra ad ista tractandum subito mures innumeri de terra egredientes coram oibus ascenderunt sup corpus eius ad rodendum eū: et cū nō possent eum multi a muribus defendere portauerūt eū in nauim. Sed de nauī rot exierunt ibi mures qd nec eū ibi poterūt defendere: sed demū a muribus occisus & corrosus est: sicut ipse potius permittebat bla da marcescere: & a murib' consumi qd congruo p'p'io vendere.

§. III. TERTIA PRAVITAS EST

seruitus miserāda. Et ideo dicit Ps. cui congregabit ea: vt

Diuitie
deseruit
posse
forem.

Exemplū
datur
damnationis.

Auar'
sepeli
alini se
pultura

Exemplū
datur
damnationis.

tes & emētes increpās & flagellans de tēplo eiecit: in quo emptiores & vēditores gratia spūsancti oēdit esse delicti. Spiritu alia bona: vt baptisimū: christiana: eucharistia: poenitentia: extre ma vñtio: benedictio nupriarū: & ordo p quibus dare pe cunā vñ recipere vt precū eorū est: phibitū: quia simonia. dicatur. Dicuntur etiā spiritualia vel annexa spūali bus dedicatio ecclesiarum: consecratio virginū: & aliarū rerum ad cultū diuinū pñtū: benedictio abbatū: absolutio ab excoīca tione vel alijs cēsuris ecclesiasticis: electio p̄latorū: eccle siasticorū cōfirmatio eorū: renūtiatio: visitatio ip̄orū: p̄lato rū: correctio criminū: vñ desistere a correctione in iudicio ecclesie: p̄dicatio: orō: officiatio ecclesie: cura aiarū: ingressus monasterij vel religionis: ecclesia seu beneficium simplex vel curatū: p̄bēda: dignitas ecclesiastica: vel archidiaconatus: p̄positura: ep̄atus: & hmōi: Officiū sepulchri: vel locus ecclesie cōsecratus ad sepulchra: vel vbi iā est sepul tus aliquis. Capellae ius patronatus: ius percipiendi decimas: officia ecclesiastica: vbi est aliquid iurisdictionis spūa lis: vt oeconomus: vicedominus & hmōi: ferre sniam in iudicio ecclesiastico & alia hmōi: p̄mutatio dignitatis vel beneficii: ecclesiasticorū pro cōmodo tpali. Igī exigere vñ exactus solvere: aut p̄mittere: aut pacisci p aliquo p̄dicto rū spūali cōsequendo pro pecunia seu re q̄ p̄prio p̄t aēti mari: alij spūale habere nō possit: exp̄ssa simonia est quē p ecclesiā puniri p̄t. Vñ dī. i. q. i. c. q̄ pio. Cesset oīs pa cūo: cesset oīs cōuētio. Sed & sine p̄tione exp̄ssa vel exa ctione si quis cōferat aliquod spūale principaliter hac in tētionē: vt p̄pter illud recipiat tpale: puta audit confesio nē. vñ dicit missa: vel cōfert ordinē vel beneficiū principa liter: q̄ sperat p̄pter hoc se habēturū pecuniā vñ aliqd p̄re ciabile. Et similiter qui dat aliqd tpale principaliter re cipiāt spūale: vt eucharistia: ordinē sacri: bñficiū & hmōi: simoniā cōmittit mētalem quāq̄ est mortale fm̄ Tho. Ray. Inno. & Host. & Alb. Sed poenitentia tollitur mētalem simonia, eē de simo. mādato. Vbi aut non fit p̄ctio vñ exactio nec principalis intētio ad tpalia in collatione spiritualiū vñ receptione: sed gratis & eleemosynaliter dē & accipia tur ad sustentationē naturē: vel ob reuerentiā sacramento rū: vel ad cōseruādū laudabilē cōsuetudinē locorū licite & sine simonia dari & accipi potest. Vñ dicit a Grego. Eius oblatio nullā culpā maculā ingerit quē nō ex ambietis pe titione p̄cessit. i. q. i. sicut episcopus qui etiā mediatores in hmōi sunt: simoniaci sunt. vñ dē & per ecclesiā grauiter pu niuntur. i. q. i. si quis ep̄s. De his omnibus supradictis quā dicuntur spiritualia habes. j. in. s. seq.

§. II. REVERTENDO AD PRI

mū mēbrū diuisionis cū. s. dī. Pecunia tua. Ibi notat illud qd̄ inducit ad tantū flagitiū. qd̄ em̄ est aliud hoc nisi pecunia. Sed aduertēdū qd̄ vt dicit Aug. Totū qd̄ hnt hoies in terra quod sunt dñi pecunia vocat: feruus: ager: vas: arbor: pec̄: & hmōi. iō pecūia vocata quasi a pecu: q̄ qd̄ antiqui habebāt in pecorib⁹ habebāt. i. q. i. i. totū. Pōt etiā pecūia dici qd̄ p̄cio tpali aētimari seu mēsurari p̄t: nō sōlū pecunia numerata in monetis auri & argenti & eris: vñ ea q̄ cōiter cōsueuerūt vēdi & emi: vt vasa aurea & argē tea: aialia: agri & hmōi: sed et p̄ces ex qb⁹ acq̄rit fauor po pularis & obsequia corporaliter p̄fita. Vñ dicit. b. Greg. in homil. p̄pheta. s. Esa. xxxij. c. cū describeret virū iustū ait. Btūs q̄ excurrit manus suas ab oī munere. nō dixit tñ a munere: sed ab oī munere: q̄ aliud est mun⁹ a manu: aliud ab obsequio: aliud a lingua. Munus a manu est pecunia scilicet numerata vñ simile mun⁹ ab obsequio ē seruit⁹ inde bite imp̄ssa. Mun⁹ a lingua est fauor. s. mūdatus. hac Gre go. i. q. i. sunt nōnulli. Et p quodlibet horū munerū cū iter de leg. i. uenit in spūalib⁹ cōmittit simoniā: vt idē Grego. dicit. Et i. talis apertius vrbā? papa. Quicūq̄ ingit res ecclesiasticas. i. spi ritualia q̄ dona dei sunt: nō ad hoc ad qd̄ inlicitū ē. s. i. sed ad p̄pria lucra: munere lingue: vel idēbiti obsequij vel pec unie largit⁹ vel adipiscit⁹ simoniā est. i. q. i. Saluator. Et quātū ad munus a lingua sciēdū qd̄ si q̄s p̄latus con fert bñficiū ecclesiasticū seu dignitatē ecclesiasticā vel aliā ligua. quod sacramētū ad p̄ces alicuius hac intētionē principaliter ei⁹ p̄rebit⁹ cōferēt laus vel fama acq̄rat vñ cōtrariū cui ref simoniā cōmittit. Et si p̄ces porriguntur p indigno ab alio de bñficio curato vñ simplici: & ille q̄ porrigit & q̄ exa

dit simoniā cōmittit si ad p̄ces factas p̄cipaliter mouet. Si p̄ digno & ad idoneitatē respicit nō ad p̄ces principaliter: nec rogās nec cōferens male facit nec simoniā cōmittit. Si vñ q̄s p̄ p̄ces porrigat de bñficio simplici nō re putatur simoniā si alis est dign⁹. Nā si indign⁹ simoniā cōmittit. Et similiter simoniā inducūt p̄ces p̄ se correcte de beneficio curato: etiā si alis sit dign⁹: q̄ rōne abitōis & p̄sumptionis reputatur eo ipso indign⁹ fm̄ b. Tho. i. iij. dist. xxv. & i. q. i. c. & Ray. licet quātū ad istud vltimū in curia cōtrariū p̄fiteat. & de hoc. j. i. c. v. §. ix. Quātū ad munus ab obsequio reputat simoniā qñ q̄s feruit alicui ab obsequio. p̄lato obsequio ihonesto: videlicet p vtilitate tpali ip̄s sius p̄latus vel cōsanguineorū ip̄s: sed quo ad obsequia ho nestā videlicet ordinata ad vtilitatē ecclesie vñ p̄latus rationabilē nō reputat simoniā: ita tñ q̄ nō principaliter feruit faciat. p̄pter illud cōsequēdū. Vñ Grego. dicit. Eccle siasticis vtilitatib⁹ deseruiēt ecclesiastica oportet remunerationē gaudere xij. q. i. de hoc. j. eo. §. Mun⁹ autē a manu est cū datur pecunia & hmōi. Vbi tñ sciēdū qd̄ pecunia p̄ test dari & recipi p spūali re vel circa spūalia licite & sine simonia qñq̄ modis. s. rōne p̄miationis: sustētationis: puo cationis: p̄miationis & vitandē vexationis. Et primo qd̄ modo. s. p̄miationis. p̄bat sic. Qui vult remissionē p̄tōr cōsequi debet si p̄t eleemosynas dare pauperib⁹. iuxta illud Dan. iij. P̄tā tua eleemosynis redime. Et Amb⁹. Peca catis tuis venūdatus es. s. diabolo: redime te pecunia tua de p̄ni. dist. j. medicina. debet etiā quis pro adeptione glo rie temporalia dare. iuxta illud Luc. xv. Facite vobis ami cos de ināmōna iniquitatis &c. Et Grego. dicit. Regnū celo rum tātū valet quātū habes. Vbi etiā est notandū qd̄ nō sic est intelligēdū hoc tāq̄ res magna quēcūq̄ possēda qd̄ sit p̄tū regnū celorū vt p̄prie emat: sed ip̄m meritū qd̄ ibi acquiri dādo dī p similitudinē quasi p̄tū: q̄ sicut ip̄o acquiri res quē nō habebat: ita eleemosynis & meritis aliorū bonorū quē sūt acquiri regnū celorū. nō em̄ pō test attingere meritū nostrū ad p̄fectā rōnē emptionis tri plici rōe. Primo: q̄ ex merito nro deo qd̄ dat ip̄m regnū nil accrescit: q̄ in finitū est bonū & augeat nō pōt. P̄. xv. Bonorū meorū nō indiges dñe. Sed q̄a meritū nostrū nō sufficit p se ad vitā eternā: & sic nō est aequale p̄tū. fm̄ il lud Rom. viij. Nō sunt cōdigne p̄ssiones &c. Tercio: quia meritū nostrū principaliter cōstitit in affectu interiori & nō in actu exteriori. cuiusmodi est emptio. & venditio. beatus Tho. in. iij. dist. xxv. Sed pōt dari pecuniā & alia hu iusmodi rōne sustētationis: sicut sacerdos p missa quā dicit accipit pecuniā vel p̄bēdā: nō q̄ illā accipiat pro cōsecratione seu cōfessione eucharistie: vñ pro orationib⁹ & hmōi quasi p̄tū eorū: sed vt stipendiū suę sustētationis. Vñ Augu. Accipiat sustentationē suę necessitatis a populo mercedē ministrationis suę a deo. Sic & p̄phetę antiq̄ testamētī si aliqñ recipiebāt aliquid in p̄phetiā accipiebāt illa p modū eleemosynę ad sustentationē: nō vt p̄tū p̄phetie. vt dicit Hiero. i. q. i. iudices. Tercio rōne puo cationis: & sic datur eleemosynę pauperibus ad inducendum eos: & excitādū ad orādū p bñfactoribus suis ex ip̄s elec mosynis: nō ad emendū orōnes. p̄falteria. & hmōi. Vñ sapiens. Abscōde eleemosynā i sinu pauperis: & ip̄a orabit pro te. i. inducet pauperē ad orādū. Oratio em̄ spiritualis est: & ideo appreciari nō pōt. tum ex affectu deuotionis vñ de p̄cedit: tñ ex affectu qui intēdit. s. spirituali. b. Tho. in. iij. Quarto rōne pugnitiōis sicut fit i absolutiōe ab exco municatione aliqñ exigat pecunia nō p ip̄sa absolutiōe: q̄ hoc esset simoniā: sed in p̄tutionē: & sic etiā in absolu tione a casibus reuerentis p̄tōrū. Potest em̄ imponi poenitētia pecuniaria quasi p̄na p̄cedētis culpę & de hoc extra de simo. c. ad aures. sed q̄ hoc vñ dē habere speciē cupiditatis: ideo potius ab eis est abstīnēdū: vel ita manifeste & caute agēdū qd̄ solutibus cōstet nō sibi reseruare absolu tē hoc modo talia: sed & pauperibus dimittere beatus Tho. i. q. i. vbi. s. Quinto ratione redimēdē vexationis: & ante q̄ ius acquiratur alicui in beneficio vel dignitate nō licet dare ad redimēdā vexationē suā: alās simoniā est sed post q̄ fuerit adeptus & ius sibi acquisitū vexationem sibi iniuste factā super ecclesiā vel beneficio: vel dignitate licet pecunia redimere: sed nō iustā vexationem vt si iuste accusaretur & hmōi. hac beatus Tho. in. iij. & i. q. i. de his omnibus diffuse habes j. in diuersis. §.

§. ij. Quantum

Multi plex pena si monie.

§. III. QVANTVM AD SEC VNDVM

id est de pena q̄ consequitur hoc crimē ibi cōprehēdit te cum sit in perditionē. s. tuā. Multiplex autē est p̄ditio quę incurritur per simoniā. Et prima quę oēs inuoluit hoc cri mine irretitōis est p̄ditio grē diuinę p quā puenit ad p̄ditiōnē gehēne. vñ Grego. Nazianzenus. Iudas oīm redēptōrē vēdidit: mox laqueo suspēsus eandē gratiā redēptionis nō obtinuit: & merito q̄a nemo pōt retinere qd̄ vēdidit. Si mon Magus cū eadē spūsancti gratiā emere vellet dam nationis suę sententiā a Petro audiuit pecunia tua tecum Adde q̄ sit in p̄ditionē. i. q. i. qui studet. Fuit em̄ christus iesus mas istud. c. xime spūalis: & iō emēdo vel vēdēdo eū simoniā fuit. Ille q̄ studet autē vēdidit filiū dei quātū ad humanitatē: sed simoniā debet i vñ dē vēdere spūaliū tantū quātū ad suā diuinitatē. & sic telligi videtur ostēdere se esse dñō spūsancti: & p̄pterea dicuntur maximi heretici. i. q. vñ. patet. n̄ q̄ p̄prie sint heretici nisi haberēt pertinaciter hac op̄inione in mente. s. q̄ p̄tē em̄ cū sent emere vel vēdere spūaliū tantū: sed large & p similitu effectu dñe: q̄ faciūt dādo temporalia p p̄cio spūaliū: ac si hoc crederēt. Dicit em̄ Augu. q̄ ignis sacrificij qui per. lxx. an. Babyloñicę captiuitatis sub qua vixerat extinguit⁹ est ab Antiochia lasoni vēdēte sacerdoti: qd̄ significauit ignē spūsancti nō lucere i simoniā sacramento. i. q. i. sicut. Et hoc intelligēdū est nō quia sacramenta cōsecrāt vñ col lata a simoniā nō sint vera sacramēta sicut aliorū: sed q̄a carē effectu gratiæ quo ad cōficiētes & conferentes ea Non em̄ inde recipiūt gratiā: vt dicit Gratia. in. s. seq. sed peccāt mortaliter: & nō sōlū ip̄s: sed & sciētē recipiētes ab illis simoniā qui sūt suspēsi propter simoniā ipsam. vt dist. xxxij. §. verū. ibi officiū simoniācorū &c. cū glo. ei⁹ nō tabili. Et idē bñs Tho. in. iij. Hodie autē p decretū factū in cōcilio Cōstā. & Basili. anteq̄ faceret scissurā approba tū quātū ad recipiētes sacramēta ab hmōi: est aliter modi ficatū. de quo vide. j. in. iij. par. dist. iij. in ti. de suspēsiōe. Sed a p̄ditio simoniācorū est executionis ordinū & officio rū suorū quo ad simoniācos in ordine recepto simoniācē vel etiā in dignitate & beneficio curato etiā si sit occultū vitiū: quia suspēsi sunt quo ad se & quo ad alios. Et simi liter notorij simoniāci p collatione ordinū vel bñficio: sunt suspēsi. i. q. i. ita tuimus. & c. quisquis. de hoc vide. j. i. iij. par. ti. xxvj. de suspēsiōe. Et hac suspēsiō videt⁹. Am bro. vocare excoīcationē in. c. reperit. i. q. i. fm̄ glo. Et tales. s. conferētes ordines vel beneficia & officia ecclesiastica: & ista etiā recipiētes per simoniā si sint clerici debēt deponi. i. priuari officio & beneficio simplici ter cōm catur de hoc i iudicio ecclesie: si sint laici vt mediatores si monie debēt excoīcari. vt. i. q. i. si quis ep̄s. & c. seq. Media tores si sunt clerici deponuntur. vt. in. d. c. si quis. Efficiuntur etiā infames: & quilibet etiā criminosus admittit ad accu sationē eorū. vt extra de simo. c. tāta. & c. si dñs. Tercia p̄ditio est substitutiō temporalis: nā pecunia per simoniā rece pta retineri nō potest: nec tñ debet restitui cōferēt: q̄a tur p̄ter dedit: sed debet pauperib⁹ erogari: vel illi ecclesie in cuius iniuriā data est applicari: & hoc in oī simonia fm̄ b. Tho. vbi. s. de quo vide plene. j. eo. c. Sed quo ad bñficia simpliciā vel curata p simoniā recepta p̄dit fructus: q̄a nō pōt recipere: & receptos tenet restituere deductis expen sis factis in vtilitatē ecclesie & gratia fructuum colligen dorū fm̄ beatus Tho. & Ray. & Inno. & hoc q̄a fur est & la tro in illo bñficio de his vide plenius in eo. c. Quarta per ditio est aliqñ sanitatis vñ vite corporalis. sicut patet exē plū in Giezi qui cū exegisset pecuniā a Naamā Syro pro pter sanitatē receptā. s. mūdationē leprę p̄ Heliseū propheta magistru ip̄s Giezi ad ip̄cationem ipsius Helisei percussus est lepra cū posteris eius. vt habetur. iij. Regū v. Cōmisit em̄ simoniā: q̄a gratia sanitatis est gratia spūa lis & donū dei quam ille quātū in eo fuit vēdidit. Nā ratur etiā in lib. de miraculis beati Hieronymi de quodā monasterio monialiū qd̄ cōmittēbat simoniā in recipiē do moniales cum p̄tione expressa de dote p ip̄so ingres su monasterij super quo excessu simonię. b. Hiero. cuidam moniali illius monasterij: quę deuotionē habebat ad ip̄s sanctum: apparuit mandans sibi cōuocatis moniali bus: & abbatissā in capitulo admoneret eas vt desisterent a tali simonia: alās male eis esset: quod & fecit: sed oēs deri ferunt illam: nec voluerunt se corrigere: & cū pluries hoc

Adde qd̄ nō tāt legi stā i ru bri. ff. de his g norant infā.

factū esset: demū beatus Hiero. reuelauit illi qd̄ monaste riū debebat ruere & omnes occidere: propter quod extra xit illam de monasterio: & exinde funditus corruit mona sterium & extinxit alias moniales. De materia simonię vbi valde diffuse tractat de simo nia: q̄ cōmittit circa sacramēta singula et circa bñficia et circa aē spūales: vt cōfirmare: corrigere: p̄dicare et hmōi et circa sepulturas: & circa ingressum religiōis: & circa pa tronatum: & de diuersis modis simonię. Cap. V.

VIA RADIX OMNIUM

malorū est cupiditas. i. auaritia. i. ad Tim. vi. q̄ nisi radicit⁹ euellatur bonorū auri iherere nō valem⁹: vt dicit. B. Gre. dist. xl. vñ. q̄a habet dif ficultatē in vera poenitentia eius p̄pter obligationē restitu tionis quā habet annexā i plurib⁹ ei⁹ speciebus: cū tñ p̄tū nō dimittat nisi restituatur ablatū. xiiij. q. vi. si res iō ab ea ista scdā pars sumat initiū. Diffinit autē ab Augu. Auari tia est inordinatus amor habendi. Nā & q̄ aliquis iniuste acquirat ex inordinato amore procedit: & q̄a inter oēs spe cies auaritię vitiū simonię est grauius. vñ dē. i. q. vñ. c. si. dicit esse maximū p̄tū qd̄ fm̄ Tho. in quodlib. itelligē dū est nō simpliciter: sed inter illa maximū quę cōmittit⁹ circa cōtractus pecuniarios. Habet etiā grauiorem ex hoc q̄ per ipsum irreuerētē se habet hō ad res sacras ideo de si monia primo tractet. hęc aliqñ dī heretici. vt. i. q. i. eos. Nō proprie quidē sed p̄pter similitudinē aē: q̄a ita operant⁹ simoniāci ac si existimarent donū spūaliū pecunia possi deri: eo q̄ emūt vel vēdūt sacramēta in quibus datur gra tia quasi sint dñi spūsancti: quā estimatiōe si quis habe ret vñq̄ esset hereticus. i. q. i. cū oīs. Pōt⁹ autē denominas tum est istud vitiū a Simone. Dicitur enim simonia pōt ius a Simone q̄ a Giezi: vel alio qui etiā vēdidit spūa lia: quia cōpletus in ip̄so Simone Mago reperta fuit ra tio simonię. Nā emere voluit ab apostolis gratiā vt post ea ip̄s vēderet alijs. i. q. iij. Saluator. Tho. i. q. i. c.

§. I. DIFFINITVR AVTEM SI

monia sic. s. q̄ est studiosa voluntas emēdi vñ vēdi aliqd spūale vel spūali annexū Tho. i. q. i. c. Voluntas a utē po nit⁹ ibi nō p potētia: sed p actu eius: oē em̄ p̄tū cōmittit actu voluntatis studiosa dī. i. deliberata. nam sola delibera tione rōnis pōt cōmitti istud p̄tū: sed nō punit⁹ in iudicio ecclesie quę non iudicat de occultis: nisi pcedat a dextera. Sed Guīl. exponit studiosa. i. ad opus exterius procedens Io. an. etiā dicit qd̄ simonia mentalis nō punit⁹. s. ab eccle sia nisi cū opere subsecuto. Noī aut emptiōis & vēditio nis cōprehēdit oīs p̄ctus nō gratuit⁹: vt trāsfactiōis & res nūtrationis & hmōi: excepta p̄mutatione q̄ licita est seruā tis q̄busdā circūstantijs: vt. j. dicitur. Spūale autē dī tripli citer fm̄ Rich. in. iij. s. essentialit⁹: vt grā & virtutes. causalit⁹: vt sacramēta quę causant gratiam. actualit⁹ seu effe ctive: vt p̄dicare: corrigere: visitare: orare: et hmōi. qui sūt actus spūales. Spūali annexum dī dupl⁹ fm̄ Tho. in. iij. Vñ modo sicut ex spūalibus dependēs: vt habere eccle siastica bñficia qd̄ dī spūali annexū: q̄a nō cōpetit nisi ha bēti officiū clericale. Alio mō dī spūali annexū q̄a ad spūa lia ordinatur: sicut ius patronatus qd̄ ordinatur ad p̄sen tādū clericos ad bñficia et vasa sacra q̄ ordinatur ad sacra mētorū vsum. Sub p̄cio autē comprehendit omne tpale qd̄ pecunia estimari potest. Pōnit em̄ Grego. triplex gen⁹ muneris quo committitur simoniā. s. a manu. i. pecunia: a lingua vt p̄ces: et ab obsequio. i. q. i. manu. nōnulli. & c. ordinationes. & q. iij. Saluator. & de singulis partibus ple nius est videndum.

§. II. EST AVTEM MORTALE

q̄a et p̄tra iustitiā et cōtra legē diuinā et naturalē. Et q̄a pa pa subditus est p̄dictis legib⁹ dei & naturali vt aliq̄ hoies nec i illis se vel aliū valet disp̄sare: sed sōlū in puris posi tiuis vbi habet plenitudinē p̄tatis. lō dicit Tho. i. iij. q̄ il la op̄inō q̄ dicit qd̄ in papā nō cadit simōia est erronea. Nā si papa p aliq̄ spūali mun⁹ acciperet simoniā commit teret sicut & alius hō: q̄a et i ip̄so Petro cui papa succedit simonię vitiū dānationē inchoauit in nouo testamētō: q̄ uis em̄ res ecclesie sint aliquo mō papē nō tñ sunt eius oī bus modis habēdi: sicut illud qd̄ habet ad manū. vñ si res

Secunda pars.

bb

alid spūale. Et si porrigat p̄ces pro se p̄ obtinēda digni
tate vel bñficio seu ecclesia habentē curā aiarū tales p̄ces
inductū iurisiā fm Hugo. Ray. & Hof. Tho. ij. ij. & i di
rectorio iuris. lib. iij. etia quātūcūq; al̄s esset dignus: q̄a eo
ip̄o q̄ se ingerit p̄sumptuosus & ambitiosus videt̄: & p̄
cōsequēs indign⁹. Et rō est fm Tho. i quod lib. q̄a null⁹ p̄r
exercere curā aiarū extra gratiā seu cū peccato mortali di
gne: q̄a faciēdo ea q̄ p̄tinent ad curā peccabit mortaliter:
sed nemo scire pōt si est extra mortale peccatū: & sic est p̄sū Nō di
ptuosus & simoniac⁹. Vñ & null⁹ debet sibi adsumere ho gne pōt
norē: sed q̄ vocat a deo tāq; Aarō. vt d̄r ad Heb. v. & si cy exercet
dē facere p̄tra ius diuinum. viij. q. i. i scripturis. i. q. i. ordi curā aia
nationes. eē de elect. qualiter. Multo magis est simonia si rum est
al̄s est indignus: puta q̄a illiteratus vel notorius fornicat⁹ peccato
tor & hmōi. Si autē porrigat p̄ces p̄ se p̄ bñficio simpli mortali
ci & idigeat: nec i dignus est eo p̄pter aliqud impedimen
tū nō est simoniacus nec peccat fm Ray. Tho. & alios. eē
de p̄ben. c. ij. Si vero non idigeat peccat. i. q. ij. clericos. fm
Ray. & multo magis si esset indignus. Guif. tñ & Bar. di
cūt q̄ hęc opinio est Durā. & credūt q̄ ex quo aliq̄s est p̄
mor⁹ ad sacros ordines: cū hmōi ordinatio titulū ecclesia
sticū regrat pōt petere bñficiū ecclesiasticum licet abundet
i t̄palibus & nō solum simplex sed et beneficium cū cura
pōt petere si est dignus exēp̄o Esa. q̄ dixit. Ecce ego: mitē
tālme. Tamē istud vltimū dictū non videt̄ tutū nec tenē
cū cōfiliōres doctores cōtrariū dicāt. Nec exēplū idu
cū multū valet. Nā Esaias ad p̄dicandū mittebat non
ad p̄sidentdū vidit̄ et prius sepurgatū. viij. q. i. i scriptu
ris qd̄ de se nullus pōt scire. Vñ dicit Nico. de Lyra sup il
lo passū. Ecce ego: mitte me. Esa. vi. Se offeren do non pec
cauit: q̄a ante dispositū se vidit p̄ purgationē. Et sup illd̄
qd̄ sequit̄. Vade & c. f. ad arguēdū p̄cā regni. Iude. Pro sa
cramentis verov̄ al̄is spūalibus non reperit̄ phibitū p̄
ces porrigere pro se si est dignus: excepto tñ religiofo qui
velle nō habet. xij. q. i. non dicatis. Et p̄cipue ad ordines
p̄moueri nō debet nisi de volūtate plati. eē de tēpo. ordi
c. ad aures. Si autē p̄ces porrigant̄ pro alio tūc aut sunt p̄ces
gno aut pro indigno. Et si qd̄ p̄ indigno simonia p̄mit
tit fm oēs doc. i. q. i. de ordinationib⁹. Si vero p̄ces sint p̄ p̄o alio
digno: puta q̄a illi q̄ p̄cācant attēdunt ad parētelā p̄ci
paliter si tñ superior non habeat p̄spectū ad p̄ces: sed ad
meritū p̄mouēdi. f. ad ordines vlt bñficiū nō p̄mittit̄ simo
nia eē de ceta. & quali. or. c. tuam. immo si consanguineus
dignus est: plus tenet̄ ei platus q̄ extraneis p̄uidere. argu.
eē de coha. cl. e. & mu. c. f. Hęc i directorio iuris. Tho. autē
in. iij. dicit: q̄ qñ quis dat aliqd spūale p̄ laude acquirere
di: vel p̄ fauore quē expectat ab eo cuius p̄cibus satisfā
cit nō est dubiū qñ simonia cōmitat. & similiter si hoc fa
cit ad euitandū aliquod periculū vel malum qd̄ potest i
ferre p̄ces porrigēs si non exaudit̄: puta aliquis potens:
& hęc dicunt̄ p̄ces armatē. Quādo ergo p̄ces fiunt pro
indigno satis apparet q̄ nihil aliud mouerit nisi fauor &
auxiliū aut periculū euitandum. Et d̄r fauor fm Catholi
con: auxiliū laus: & assensu. Et ideo manifeste simonia cō
mittit̄ si propter hoc beneficium ecclesiasticū dēf. Si autē
pro digno fiant p̄ces quantū ad iudiciū hoīm proba
bile videt̄. f. q̄ dās magis moueat̄ intuitu dignitatis p̄se
sonē q̄ fauore p̄cū: & ideo non reputatur simonia. Si tñ
principaliter moueat̄ fauore p̄cū vel timore rogantis
quātū ad diuinū iudiciū simoniā cōmittit̄ & rogatus &
rogans si hoc intendat: siue aliq̄s roget pro se siue p̄ alio.
D̄r autē directorio iuris lib. iij. q̄ siue pro alio roget, siue
electores, siue quoscūq; alios etiā p̄ indigno: siue pro di
gnitate, siue pro beneficio non d̄r beneficiū habere simo
niacē: licet iniusta s p̄ces funderet nisi faceret̄ intendens
obligari collatori bñficij ex p̄cibus: vel exonerare ip̄m
quē rogat ab aliquo seruitiū qd̄ ei fecerat p̄ exauditiōē
p̄cū. Idē em̄ p̄to remittere qd̄ dare. i. q. i. si qui sunt. Et
pōt esse ratio: q̄a ad hoc q̄ sit simoniac⁹ oportet q̄ iterue
niat munus. i. q. i. sunt nonnulli. Hęc autē nō pro munere dā
tur fm Tancr. & Guif. Si a se vel ab alijs p̄ces porrigā
tur: si prelatus solū deū in p̄mouitiōe & nō potentiā attē
dat vel diuitias seculares: tūc licet simoniacus sit q̄ ita ma
le rogat. eē eo. ti. c. tua. Non tamen qui rogat est simonia
cus: nisi d̄r beneficiū sui dignitatē p̄ces fecutus sit & p̄
pter p̄ces dederit v colligat̄ a cōtrario sensu. eē de gra. &
quali.

Kosarfo | Historico

ſei cōſanguineis ſit fortior: vel ſi hoc pacto vel itēione
beneficiū cōcedit vt beneficiatus faciat aliquā recōpenſa
tionem tēporalem ſibi vſ ſuis cōſanguineis: ſimonia eſt.
Hęc Tho. in. iij. & in. ij. et i quodlibet. Itē qd debitori ſuo
dat aliquod ſpirituale vt recuperet qd ſuū eſt: abſq; du
bio ſimoniā committit ſm Tho. in. iij.

§. VII. DE PECVNIA AVTEM

simoniace recepta siue p ordine dato vel bñficio: vel p se
pultura: vel p ingressu monasterij: vel p pñtatiōe quo
ad patronos ecclesiariū: vel pro medietatione: vel ad hoc v
pcurat qd alteri spūali & hmōi: qd fieri debeat. Nota fm
doc. qd talis pecunia retineri n pōt: nec etiā debet reddi ei
q dedit: qd ille turpiter dedit. sed fm Ber. debet dari illi ec
clesiē in cui⁹ grumeliā data est. eē eo. de hoc arg. xviij. q. iij
ti si qd in atrio. Vñ si qd est ordinatus nō habēs beneficium
pecunia ab eo accepta simoniace debet dari ecclē cathē
pcedens ad simoniam aliquid ecclesie vel bñficio

drali. Si autem ordinatus ad istum aliam ecclesiam
cui illi ecclesie vel beneficio applicabitur. fm Guif. & VI. Si ac
cepta est pecunia vel res alia p ecclesiam vel beneficium illi eccle
sie vel beneficio applicabitur: nisi ecclesia fuisset in culpa: ga
tunc debet illud pauperibus erogari: ne ecclesia de malo res
porret. lucrari: puta si totum collegium cõfessisset simoniam. Di
cit etiã Ray. qd si talis trãfíret ad religionem ex mia possit ei
reddi ut cũ ea trãfíret. vel etiã, si esset pauper & nõ sufficeret
sua: vel etiã si dedisset ex ignorantia fm Hofi. Idẽ videt dis
cendũ de pecunia simoniace recepta p alijs spũalibus: vt
s. detur illi ecclesie in qua cõmissa est. itatũ qd nõ reporter
commodum qui dedit. Si vero p ingressu monasterij pecu
nia simoniace sit recepta: si capitulum fuit particeps simo
nię transibit sic ingressus. ad aliud monasteriũ simpliciter
cũ il la pecunia sibi restituta. Si autem solus prælatus vel ali
qui & nõ capitulũ tũc trãfíũdo ad aliud monasteriũ si est
pfectus illud scd m monasteriũ ad qd trãsit habebit vsum
fructũ illorũ bonorũ suorũ: ipoviuente: mortuo autẽ reuertẽ
tur illa bona libere ad primũ monasteriũ: qd videt habere
locũ in his que vsu nõ consumuntur vel distrahunt: vt
sunt possessiones. Si vero dispensetur cũ tali qd remaneat
in illo eodẽ monasterio: puto etiã qd poterit dispẽdari qd il
la pecunia simoniaca remanet monasterio: ita tñ qd si pos
sibile est qd illi qui fuerũt in vitio nõ habeãt utilitatẽ. Vel
etiã quãdo nõ potest pecunia simoniace recepta cõmo
de applicari loco vbí vel in cuius contumeliã data est: pu
ta qd in remotis partibus est: vel cũ videretur incõueniẽs
eã ibi dari: vt cũ ecclesia haberetur quasi derelicta paupe
ribus põt erogari. De fructibus vero beneficiorũ simonia
ce pceptorũ: quid iuris dicitur infra. Si quis autẽ reciperet
pecuniã vt permittat aliquẽ intrare ad prælaturã a quo vult
obtinere aliquid spũale: nõ cõmittit simoniã. Secũs si reci
peret vt etiã ipse persuaderet ipsi prælato vt daret illud spi
rituale quod queritur: puta beneficium vel ordinem & hu
iusmodi: hoc enim esset simoniacum.

§. VIII. DICTO DE TRIPLICI

munere qd̄ habetur loco precij. v̄ vitio simoni. Nūc vidē
dū est de quibusdā cōtractibus vel actibus in qbus aliqui
cōmittit simonia. qui cōprehēdūtur noīe emptionis & vē
ditionis. Et primo de pmutatione. Nota ergo s̄m VI. q.
de simo
nia in p
muta
tōibus.
pmutatio autē ē t̄m possessionū: aut bñficioꝝ: aut ecclesia
rū: vel dignitatū ecclesiasticarū t̄m. v̄l mixtim simul cū tē
poralibus. Et prioꝝ mō vtiq; fieri pōt absq; vitio simoni:
putatū platus vnus ecclesię cū alia ecclesia vel laico etiā
aliquā possessionē adinuicē permutat. Et si possessio vni⁹
plus valet q̄ possessio alterius in quāpmutat: pōt & debet
supplere residuū in pecunia vel alijs reb⁹ ille alter quou⁹
q; pueniat ad equalitatē. eē de re. pmu. c. & si q̄stiones: Sed
q̄ ista est quēdā alienatio eē de re. eccle. nō alie. nulli. i. 10
i hoc seruari debet forma alienatiōis. de qua habes. j. i. in.
par. ti. xij. c. v. Si autē est pmutatio bñficioꝝ: cū tēporalib⁹
puta cū bñficia in equalia in possessionibus pmutātur: &
ideo habēs beneficiū plus abūdans petis sibi adici certā
summā pecunię vel alterius vt ad equalitatē veniat pmu
tationis pōt hoc fieri auctoritate superioris: & q̄ nō perat
aliquē tpale ab altera partiū ex eo q̄ sūt bñficiū pl⁹ habet
de iure spūali q̄ aliud. In his em̄ duob⁹ casib⁹ cōmtretē si
monia. Primo videlicet si pmutatio fieret inter ptes
sic ad inuicē paciscentes & pmutatē sine officio superioris

Scđo si ē ex officio supioris fieret talis pmutatio & aliis
qd temporale daretur ab eo q minus habet de iure spūali
in suo beneficio ei q plus habet i suo & hac rōne. ēē de re.
pmu. c. ad q̄stiones. Sed si plus dare ē ex eo q aliud bene-
ficiū in qd fit pmutatio habet pl⁹ de tpalib⁹ & p̄cise p̄ re
spectu fieret: & nō etiā pertinet respectu spūaliū iurū nō
esset simonia. Si aut fiat pmutatio simpliciter de bñficio
ad bñficiū: vel de ecclia ad ecclia cū suis iurib⁹ & posses-
sionib⁹: tūc si fit hoc auctoritate & pactione partū tūc est
simonia: sed si fiat ex officio epī nō ē simonia. pōt em ep̄s
trāsferre psonas & facere pmutationes: partes aut de hoc
ad inuicem cōferre nō debēt fm VI. Inno. dicit q possent
dicere ep̄o tali: meli⁹ cōpeteret ecclesia mea & mihi sua &
hmōi. Idē Host. Sed Guif. dicit q partes q faciunt pmuta-
tionē pnt sibi inuicē intumare & volūtātē suam absq⁹ pa-
cto: al⁹ p̄cto aliquo. Io. aut de Imo. sup Cle. ne cōcessionē.
de re. pmu. dicit q glos. sup illud verbū Cle. volentib⁹. ar-
guit q tractatus de pmutado pōt inter partes pcedere per
mutationē. Nec ob. c. quēstū. de re. pmu. qā ibi nō loquit⁹
de tractatu de pmutado: sed de ipa pmutatiōe q nō debet
expediri p pres: sed ex mero offō iudicis. & idem norat ibi
Pau. Idē etiā dicit glos. dicit Cle. q in resignatione dicti
beneficii pōt exprimi q illa fiat ex cā pmutationis. & iō
fieri pōt fm Guif. qā ius p̄ pmitit. vt. s. eo. c. vnico. li. vj.
q̄uis enim de rigore resignatione debeat esse libera. & nul-
la debeat ēē adiectio. i. q. n. q̄ pio. tū hoc pcedit ex æquita-
te scripta quē p̄ualer rigori ex quo scripta est. C. de iudi-
l. placuit. Idē etiam dicit q q̄uis Inno. dicat q vbi essent
prēbēde vni⁹ ecclies parochialis & vniiformis pditionis
sed sola esset diuersitas tēporaliū tūc posset canonicus cū
alio canonico e iusdē ecclies pmutare prēbēdā sine aucto-
ritate supioris: & vnū tpale cū alio tēporali. Nā aliud ca-
nonia aliud p̄bēda est. Tut⁹ videt qd dicit Host. s. q nō
fiat talis pmutatio sine auctoritate supioris. Cū em prēbē-
da sit de annexis spūalibus idē est iudiciū sicut & de spū-
alibus. Dicit aut Io. de Imo. ante factū hoc esse tenendū vt
tutius: & ne deē vīa fraudibus & simonijs. & tū post factū
forte pcederet opinio Inno. arg. nō. in simili. de elec. c. ni-
hil est. sup glos. p. Io. aut de Lig. dicit hic oīno necessarium
nedū honestū q fiat auctoritate supioris mouet: qā neces-
saria est i pmutatione collatio noua. eē eo. c. vnico. li. vj.
& ideo cū prēbēde sint annexę iurib⁹ canonicalibus sicut
ius canonice nō pōt de vno i aliud transferri sine aucto-
ritate supioris sic nec prēbēda: al⁹ separaret ius canonica
le a iure p̄bēde: qd fieri nō potest p priuatis.

§. IX. DE SIMONIA QV AE

comittit p mediatorē nota sūm Hostiē. in sum. q si qd offe
rat pecuniā vel præces. p me vel promittat pecuniā. si ex
preſſe cōtradixi non obest mihi eē eo. c. sicut tuus. Secus si
me sciēte & cōsentiente tūc dico interponere volūtātē meā:
& ideo quātūcūq; occultū sit simonia ē: & renuntiare des
beo si aiām saluare volo. Si v̄o hoc sit me penitē ignorā
te: & ab inimico me volūtē promotionē meā impedire de
qua sperat: non cōmittit simonia quo ad me: nec ex dolo
suo reportat qd̄ intendit. eē eo. c. sicut tuus. Si autē amicus
meus dedit pecuniā p p̄motione mea simoniace promo
ueor sed nō sum simoniacus. f. cū sit me ignorāte: tñ renū
tiare teneor. eē eo. de simo. & c. de regularibus. p̄cor. cū eo
Inno. sed Guil. dicit q si me nesciente pmissa eēt pecunia
p mea promotione quā postea solui: vel etiā iā solutā re
stitui licet grauiter peccauerim: & licet in male factis rati
habitis retrotrahat & mādato cōparet: pōt tñ ep̄s dispen
sare: q̄a reuera nō fui simoniacus in receptione beneficii:
sicut notat Tancre. eē eo. sicut nobis. Concessio talis vt di
citur in directorio iuris censet simoniaca: & allegatur ibi
ad idē Bern. & Hosti. Ricb. etiam in. iiii. idē v̄ idē sentire.
& sic teneē renūtiare. Dicit etiā Inno. sup. c. tāta. eē eo. q
siquis obtinuerit ordinem vel beneficium alio dāte pecu
niā nō ordinatori: non est simonia etiā si sine pecunia nō
erat obtēturus. argu. i. q. vi. c. fi. Si autē ip̄e ordinatus pecu
niā dedisset etiā si sine pecunia habuisset? erat ordinatē simo
nia est. arg. i. q. iij. c. vlti. & q. vi. c. j. Idē Vlri. Qui dat pecu
niā alicui ex familiaribus p̄lato: vt det sibi īgressum ad
ip̄m cū intēdat qd̄ sp̄iale vt ordinē vel b̄nificiū obtinere
simoniā neuter cōmittit. Sed si dat vt faciat v̄bū p eo ad
persuadēdū vel cōsulēdū p̄lato de collatiōe alicui? sp̄i
ritualis

ritualis: simoniā vterq; cōmittit. j. q. i. quicūq;. Pecuniam
aut quā recipit mediator simoniæ p se retinere n̄ pōt: sed
dare debet. vt dicitur in. §. sequen.

Transa
cio qd §.X.DE TRANSACTIONE QVE

est & vtrum sit licita. aliquñ inducit simoniã in spūalib⁹. Notaprimo qđ sit. Ad qđ dicitur doc. qđ est de re dubia licet incerta necdū finita nō gratuita pactio. ff. e. l. i. l. i. Litē autē intelligas presentē vel futurā: qđ etiã ante litē fieri pōt trāfactio. Nota scđo qđ in nō. e. de trāfac. c. statumimus. in glos. dicit sic. Quidā dicit qđ in spūalibus pōt interuenire cōpositio: trāfactio nunq̃. Nos licitā esse dicimus trāfactionē & pmutationē in spūalibus dūmodo ex vtraq̃ parte tñ interueniat spūale & nihil tpale. vt. in. c. statumimus. & tñ de cetero. & e. de dec. c. ex multiplici. & de re. pmu. c. ad quēstiones. litē dicim⁹ de beneficiis si petās iure potestatis: puta qđyna ecclia petit ab alia prebēdā quā dicit ad suā collationē pertinere. Sed si aliquis cleric⁹ petit sibi bñficiū est licita trāfactio etiã si vtriq̃ detur spūale. e. eo. c. constitutus. Cōpositio autē interuenire nō pōt. e. eo. c. sup eo. talis. f. qđ ille clericus qui ius nō habet vel nō habere credit: penitus iuri suo renūtiat sine aliqua datione: vel etiã qđ ali⁹ ius habēs recipiat in canonis cum sine datiōe aliqua Hec ille. Si ergo fiat tranfactio in spūalibus vbi fieri nō pōt: vt i casu dicto: vñ etiã vbi fieri pōt: puta inter spūalia cū mixtione & interuēctione tpaliū erit simonia. Amicabilis autē cōpositio admittit etiã vbi nō esset licita trāfactio s̃m Host. qđ si fiat sine autoritate iudicis psonalis est: & iō cū psonis extinguit. Si autē autoritate iudicis realis est: nisi p iudicē aliud dictū. si est sic loq̃r e. eo. c. statumimus⁹. Quāuis autē amicabilis ppositio facta auctoritate superioris teneat merito iure: tñ restitue ecclesia si ex hoc grauiter ledatur. arg. e. de resti. in integ. c. f.

§. XI. DE RENVTIATIONE.

Renun-
tatio
qd est.

Nota primo qd sit. Dicitur doc. q. est iuris pprj spōtanea
refutatio. iuris pprj refutatio dīr qā iuri alieno renūtiari
nō pōt: nisi cū qs esset cōstitut⁹ pcurator p altero: & sup
hoc haberet speciale mādatū. Pot est qm renuntiare sicut
p seipm: ita p aliū noīe suo. eē de offi. dele. c. cū olim. Spō-
tanea dīr: qā si nō esset spōtanea: sed coacta: nō obesset repe-
tere volūtū. eē eo. c. sup hoc. Scd'o nota q. effectus renun-
tatiōis est: vt q renūtiavit ad id cui renūtiavit regressum
nō habeat: nisi ex nouo iure cōcedat vī antiquo sibi resti-
tuto iure. eē eo. cū iter. & c. ex trāmissa. & vñ. q. i. q. peris-
culosū. Nota tertio q. fieri debet i manib⁹ ei⁹ a quo habet
istud hī institutio & cōfirmatio. eē eo admonet. Fallit tñ in epō q
C. de nō pōt renūtiare epatū nisi in manib⁹ pape. eē de renū. ni
pac. l. i. cū pridē etiā nō cōsecratur dūmodo electus & cōfirmar⁹
postq. si de trāsa. epi. eccle. vel alia. c. inter corporalia. fieri aut
ff. de cōiter renūtiatio debet in scriptis. vñ. q. i. sicut vir. §. ecce.
edit. edi Nota qrtō q. renūtiatio officij & bñficij ecclesiastici debet
l. q. rīf. §. esse voluntaria nā iuitus nō cogitur renūtiare. vñ. q. i. q. uis
sivendi & debet fieri pure & absolute eē de offi. deleg. c. ex parte.
tor. Nā si quis renūtiat alicui beneficio vī rei spūali: vel res

tera parte aliquid ipale dare ei non est simonia: ut colligitur ex de re iur. c. sane. Similiter si renuntiatur alibi litteris ex eo quod assignatur ibi spirituali: beneficium non est simonia: etiam si ex hoc pacto renuntiet. Est enim quasi permutatio de spirituali ad spirituale secundum Hostium & Innocentium: quibus notante de rescript. c. ad audiendum in glo. Nota sexto secundum Antonium de Burr. super c. non sine de ar. quod licet valeat compositio auctoritate superioris ut per beneficium quod dimittitur detur aliquid temporale. et de pben. nisi. Non tamen valet ut detur aliquid auctoritate inferioris vel parisi in quo compromittitur. Et sicut committitur simonia per dationem pecunie pro beneficio consequendo: ita in eo & pro eo cedendo. Et quod non valet renuntiatio litis super beneficiis pecunia suscepta per renunciationem. Dicit tamen idem Antonius quod secundum Innocentium. ut detur pecunia super renunciatione litis: non est semper simonia: sed aliquando. Sed quia hoc tenet speciem simoniam: ideo hoc reprobare declaro. Nam si dare pecunia non habenti ius ut cederet liti hoc non esset simonia: cum nec iniquum. Item si daretur pro bono pacis non ex pacto partium: sed per missionem arbitrorum: non in respectu ad beneficium: de transac. super eo. Sed si daretur ius habenti pro redimenda iusta lite ab habente ius & in respectu ad spirituale: hoc esset simonia. Nota septimo quod episcopus vel alius quod simoniace tenet beneficium veniens ad mortem si vult saluari debet renuntiare secundum Hostium. mente. & in manibus confessoris si non potest habere eum i cuius manibus ordinarie deberet renuntiare: & sub hac conditione renuntiabit si placerit pauperi vel alteri ad quem spectaret collatio eius. Et si conualuerit vadat precipuissime ad eum & pareat ei. Et caueat ne moram prebeat nec fructus sibi appropriet: sed fideliter custodiat vel in utilitatem ecclesie expendat. potest tamen vires necessaria stricte recipere dist. lxxxvj. c. pasce.

§.XII. DE CAUTIONE VEL PRO

missioe in collatione ordinis beneficii vel alioru spiri-
tualiu. Nota qd oēs doc. in hoc concordant qd post ordina-
tionē factā vel electionem potest exigī & fieri cautio & p-
missio ab electo v^o ordinato p^o superiori & per capitulū si
ue electores absq; vitio simoniae: nisi pcederet illa pmissio
ex pactioe facta ante electionē de hoc: qd tūc induceret
simoniā. viij. q. iij. Arraldus. Et dicunt Hostii. & VI. qd post
electionē ante cōsecrationē & cōfirmationē possunt supe-
riores requirere ab electis cautiones debitas & honestas,
et de elec. c. significatū. & etiam electores s^m VI. Et ratio
est: qd post electionē nihil sperat ab eis: & nō solū capitū
& p^olatus pōt hoc exquirere: sed etiam rex: dummodo hoc
nō fiat ex p^ocedenti pactioe. Potest etiā tam capitulū qd
superior post electionē ex causa inuenire nouas cautioes
& p^omissiones: dummodo sint iuste & viles & eas exigere
ante cōsecrationē vel etiā vacante beneficio possunt aliqd
statuere: & electus tenetur illud seruare. Sed ante electio-
nē vel p^omotionē an possit requiri cautio vel pmissio ali-
qua. Ray. & Gof. & VI. dicūt qd possūt a superiori suo seu
plato absq; vitio simoniae: sed nō ab electorib⁹. Sed Guil.
& Hostii. dicūt qd nec a p^olatis nec ab alijs ante electionē
vel p^omotionē licet requirere cautionē absq; simonia. Et
ista est tutior opinio. Itē nota s^m Rich. qd ille qui pactum
facit & p^omittit patri adiuuare filiū vt ei cōsecratur benefi-
ciū: vel si ipse est ep^os promittit patri p^o dando beneficio filio
suo, ipso filio hoc nesciente: si postea pactū obliuioni
tradens dat illi filio beneficiū vel adiuuat eū vt ipse cōse-
cratur: & hoc facit pure & intuitu pietatis: non est irregularis
aut simoniacus: qd talis s^m dei iudiciū reputat recess-
sisse a pacto re integra: & hoc nisi exposita itō illud qd in
pactum positū fuerat scienter recipiat. Nec etiā ille repu-
tatur simoniacus vel tenetur ad resignationē beneficii
qui beneficiū fuit cōsecutus ex p^omissione facta patri: qd
daret filio tale beneficiū si desisteret a tali vel tali malo.

§. XIII. DE REDEMPTIONE SPI

ritualiu. Nota fm Ray. q spūalia sicut vendi & emi non possunt ita nec redimi e de simo. c. querelam. nec aliquo dato vel pmissio vl' retēto possideri. Et itellig fm Guif. q talia nō possūt redimi aliq dato vel pmissio: videlicet ei qui iuste possidet. Nā dando ei q iniuste possidet ab eo cui debent iuste redimi possunt. hoc est em redimere non spūalia sed vexationē suā. Illa em spūalia iam sua erant: vñ redimēs decimas clericus a laico iniuste detinente nec

¶ Secunda pars. bb iij

b b in